

Original Research Article

Pathology of the articles on tourism published in journals of geography through content analysis

Ali Rahimi¹, Mofid Shateri^{2*}, Faezeh Saffari³

¹ Master, tourism planning, Faculty of Geography, university of tehran, tehran, iran

² Associate Professor, rural planning, Faculty of Science, University of Birjand, Birjand, iran

³ Master student, tourism planning Faculty of Geography, university of Kharazmi, tehran, iran

10.22034/GRD.2022.16966.1489.

Received

July 11, 2021

Accepted:

February 12, 2022

Keywords:

Pathology, Content analysis,
Geographical journals,
Articles on tourism

Abstract

The bulk of articles published in Iran, along with the close relationship between the scientific community and the published articles, indicates the need to review their contents. It should be noted that the scientific value of the articles is not the same and the publication and acceptance of an article does not necessarily mean that it is flawless. Therefore, the present study was conducted for the pathology of tourism articles in the geographical journals. The research uses the content analysis of documents and is applied in terms of purpose and qualitative in nature. The statistical population was 97 tourism articles published in geographical journals. After consulting experts, two thirds of the articles (68 articles) were included in the analysis. To analyze the content of the articles, the research indicators were first identified through the study of previous research and consultation with experts, and then they formed a conceptual model for the research with four dimensions of identity, structure, function and citation. The validity and the reliability of the study were confirmed based on the validity of the check list and the reliability of the editors. In the content analysis process of the articles, the SPSS25 software was used, and the research results were reported in order to identify the challenges in those articles. Finally, certain solutions were proposed on the basis of the findings.

Extended Abstract

1. Introduction

Considering the great relationship between the scientific community and the published it is needed to review the content of the articles; It should be noted that the scientific value of articles is not the same and the acceptance of an article does not necessarily mean that it is free of errors.

Content analysis method is less expensive than other methods because it is based on the body of texts; Data collection does not require survey activity, and access to the content is easy. In addition, the ability to quantify the information is intangible and relates to the past, which is another benefit of content analysis. However, science is always expanding and tourism is no exception to this rule. It is obvious that the production of science the field of tourism leads to the development of this industry if we look at tourism research from a pathological point of view.

* **Corresponding Author:** Mofid Shateri

Address: University of Birjand, Birjand, iran

Email: mshateri@birjand.ac.ir

Geography journals are the oldest journals in a country. Given the importance of the pathology of articles, this study seeks to to conduct the pathology of the articles in geography journals using the content analysis method. The research questions are as follows:

1. What is the identity status of tourism articles in geography journals?
2. What is the structural status of tourism articles in geography journals?
3. What is the functional status of tourism articles in geography journals?
4. What is the citation status of tourism articles in geography journals?

2. Research Methodology

This article is applied in terms of purpose, descriptive in terms of method and qualitative in terms of nature. The statistical population was 97 tourism articles published in geography journals from 2008 to 2021. After consulting experts, two thirds of the articles (68 articles) were included in the analysis. In this research, the quantitative content analysis method based on documentary studies was used to evaluate the articles. The research indicators for analyzing the content of the articles were extracted through the study of previous research. Then, with the help of the obtained indicators, each article was evaluated. Finally, the SPSS software was used to analyze the data. The validity and the reliability of the study were confirmed based on the validity of the check list and the reliability of the editors. This means that all the stages of the research were performed by both authors, and the results were compared in each stage.

3. Results and discussion

Identity status: Most of the tourism articles in the geography journals (90%) were independent, and a small percentage of them were extracted from dissertations and theses. The study of the acceptance periods of the articles showed that the average period was about nine months.

Structural status: The review of the abstracts of the articles showed that the authors did not mention the results in 42 articles; they only mentioned the findings. As many as 44 articles had no theoretical framework, and 17 articles (25%) did not review the research literature. A review of the articles' approach showed that 60 articles (88%) were applied and, in 45 articles, the researchers' strategy was deductive.

Functional status: The study of the functional status of the articles showed that the topic of management and planning in tourism was considered in 32 articles more than other trends. The marketing trend had the lowest percentage .

Citation status: A review of the citation status of tourism articles in geography journals showed that, on average, the authors had used 39 scientific sources in each article. The minimum citations were six and the maximum was 87. A review of the type of citations also showed that articles and books were cited more than other sources.

4. Conclusion

Due to the upward trend of articles in geography journals, it is suggested that the journals publish one special issue in tourism each year. The results showed that women's participation was very low. So, it is suggested that, in quarterlies, judging and accepting women's articles be done independently. Due to the gaps observed in the methodology of articles, it is suggested that the judges of geography journals be keener on the elements of research methods. The study showed that the authors were not retrospective in any of the articles. Intangibility of historical events, convenience of present-based research and attraction of futuristic studies can be the reasons for this. It is suggested that the authors, while paying attention to the present and looking to the future, be aware of the experiences and events of the past.

مقاله پژوهشی

واکاوی مقالات گردشگری به چاپ رسیده در مجلات جغرافیایی: رویکرد تحلیل محتوا

علی رحیمی^۱، مفید شاطری^{۲*}، فائزه صفاری^۳

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، برنامه‌ریزی گردشگری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
^۲ دانشیار، جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.
^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد، برنامه‌ریزی گردشگری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

10.22034/GRD.2022.16966.1489

چکیده

حجم مقالات چاپ‌شده در کشور در کنار ارتباط تنگاتنگ جامعه علمی با مقالات چاپ‌شده از لزوم بررسی محتوای مقالات حکایت دارد؛ باید توجه داشت که ارزش علمی مقالات یکسان نبوده و چاپ و پذیرش یک مقاله لزوماً به معنای خالی از اشکال بودن آن نیست؛ فلذا پژوهش حاضر باهدف آسیب‌شناسی مقالات گردشگری به چاپ رسیده در مجلات جغرافیایی انجام گرفت؛ تحقیق پیش رو که از تحلیل محتوای اسناد بهره می‌گیرد به لحاظ هدف کاربردی و از حیث ماهیت تحقیقی کیفی است. جامعه آماری این تحقیق ۹۷ مقاله گردشگری چاپ‌شده در مجلات جغرافیایی بوده که پس از مشورت با اساتید دوسوم مقالات (۶۸ مقاله) در تحلیل شرکت داده شدند. جهت تحلیل محتوای مقالات، ابتدا از طریق مطالعه آثار پیشین و نظرخواهی از اساتید، شاخص‌های تحقیق، ذیل چهار بعد کلان شناختاری، ساختاری، عملکردی و اسنادی گرد هم آمده و مدل مفهومی تحقیق را شکل دادند؛ روایی چک‌لیست مورد استفاده به تأیید اساتید این حوزه رسید و جهت افزایش دقت نتایج از پایایی مصحح استفاده گردید؛ در فرایند تحلیل محتوای مقالات از نرم‌افزار SPSS25 استفاده شده و نتایج تحقیق در غالب شناسایی آسیب‌ها و خلاءهای موجود در مقالات گردشگری مجلات جغرافیایی گزارش شد؛ نهایتاً متناسب با چالش‌های مشاهده‌شده پیشنهادها لازم ارائه گردید.

تاریخ دریافت:

۲۰ تیر ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش:

۲۳ بهمن ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

آسیب‌شناسی، تحلیل محتوا، مجلات جغرافیایی، مقالات گردشگری

۱ مقدمه

گسترش علم و دانش در هر جامعه‌ای علاوه بر آن‌که یک ارزش به حساب می‌آید، همواره جوانب زندگی بشر را متأثر ساخته و پیشرفت تکنولوژی را به همراه داشته است؛ تعاریف نوین ارائه‌شده از توسعه مبتنی بر علم و تحقیق (گرامی‌رادوهمکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۷)، به‌خوبی اثبات‌کننده این مدعاست که توسعه همواره از علم تأثیر می‌پذیرد. امروزه هر نهاد علمی بر آن است تا متناسب با امکانات و به فراخور توان خود سهمی در تولید علم داشته باشد؛ مجلات علمی در این خصوص نقش عمده‌ای ایفا می‌کنند و این گفته قدیمی رابرت برادوس (۲۰۱۱) که قرن هجدهم «قرن جزوه»، قرن نوزدهم «قرن کتاب» و قرن بیستم «قرن نشریات» است، هنوز تازگی خود را از دست نداده است (عبدالحمیدوهمکاران، ۱۳۹۹: ۱۰۶).

اطلاعات با سرعت بالا تولید و از طریق رسانه، فضای مجازی، کتب، پایان‌نامه‌ها، طرح‌های تحقیقاتی، گزارش‌ها و غیره جابه‌جا می‌شود؛ لیکن یک مقاله علمی به خاطر حجم نسبتاً کم، دسترسی آسان و رایگان و توان بالا در انتقال سریع مطالب، همواره مورد استفاده محققان قرار می‌گیرد؛ حجم مقالات چاپ‌شده در کشور در کنار ارتباط تنگاتنگ جامعه علمی با مقالات چاپ‌شده از لزوم بررسی محتوای مقالات حکایت دارد؛ باید توجه داشت که ارزش علمی مقالات یکسان نبوده و چاپ و پذیرش یک مقاله لزوماً به معنای خالی از اشکال بودن آن نیست؛ در این خصوص پیش از به‌کارگیری مقالات نگرستان به آن‌ها با نگاه نقادانه بسیاری از خلاءهای موجود را نمایان ساخته و برخورد انتقادی با تولیدات علم نه‌تنها منافاتی با توسعه آن نداشته بلکه خود تکامل علم را در پی خواهد داشت؛

*نویسنده مسئول: مفید شاطری

ایمیل: mshateri@birjand.ac.ir

آدرس: دانشیار، جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

1. Robert Broadus

یکی از روش‌های رایج جهت آسیب‌شناسی محتوای مقالات، استفاده از روش تحلیل محتواست. تحلیل محتوا که اساساً یک روش کیفی است (زیکودا^۱ و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۰) را می‌توان یک کاوش علمی برای جمع‌آوری داده‌ها از محتوای متون و اسناد دانست (تورلی^۲ و همکاران، ۲۰۱۹: ۷) که استنباط نظام‌مند محقق از معانی، محتوا، اهداف و غیره را در پی داشته و به استنتاجی معتبر در پژوهش منجر می‌شود (مایلسکو^۳، ۲۰۱۹: ۱). به‌طور خلاصه تحلیل محتوا روشی است منطقی که به‌طور وسیعی در رشته‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته و به کمک آن می‌توان مشخصه‌ها و محورهای اساسی یک متن یا مقاله را دسته‌بندی کرده و مورد تحلیل قرار داد (تراپی و فتجی، ۱۴۰۰: ۵۸)؛ هرچند این روش در ایالات متحده، برای اولین بار به‌عنوان یک روش تحلیلی در آغاز قرن ۲۰ استفاده شده لیکن سابقه طولانی‌تری داشته و پیشینه آن به قرن هجدهم در شمال اروپا و حوزه اسکانندیناوی برمی‌گردد.

تحلیل محتوا که سابقه به‌کارگیری آن در ایران به دهه ۵۰ شمسی بازمی‌گردد (محمدی‌فر، ۱۳۸۷: ۳۰)، در ابتدا به‌عنوان روشی کیفی کمی استفاده می‌شده؛ لیکن تدریجاً به روشی کمی تغییر جهت داده که با کدگذاری داده‌های متنی و سپس توصیف به کمک آمار مورد استفاده قرار می‌گرفته است (شیهه^۴ و شانون^۵، ۲۰۰۵: ۱۲۷۸). در تحلیل محتوا، پژوهشگر پیام‌ها را مورد تحلیل قرار داده و به صرفاً با بررسی متون و منابع موجود قادر خواهد بود به سؤالات خود پاسخ دهد (دارابی، ۱۴۰۰: ۴). این سبک از تحلیل چون مبتنی بر حجمی از متون انجام می‌شود کم‌هزینه‌تر از روش‌های دیگر است؛ نوع داده‌های قابل‌بررسی در تحلیل محتوا به‌گونه‌ای است که نیازی به فعالیت پیمایشی ندارد؛ درواقع دسترسی آسان به مطالب از دیگر مزایای این روش به شمار می‌رود؛ کمی‌سازی که به‌طور مشخص تحلیل را سهولت می‌بخشد، در کنار نامحسوس بودن و نیز ارتباط با فعل‌وانفعالات گذشته از دیگر مزایای این روش است (شعبان، ۱۳۹۱: ۳۴). رایف^۶ در بابت برتری این روش نسبت به دیگر روش‌ها عنوان می‌کند که (فائدی و گلشنی، ۱۳۹۵: ۶۷):

(۱) از آرشو مطالعات تحلیل محتوا می‌توان پژوهش‌های طولی انجام داد و اصطلاحاً این تحقیقات خود زمینه‌ساز پژوهش‌های آتی می‌گردند؛

(۲) در روش تحلیل محتوا، مضامین نهفته آشکار و داده‌های فراوان، قابل کنترل می‌شوند؛

(۳) این روش به فراخور شرایط، قابلیت استفاده در رشته‌ها مختلف را داراست.

تحلیل مبانی و مفاهیم، فعالیت دیروز و امروز نبوده و همواره محققان بسیاری تلاش کرده‌اند که با تحلیل مفاهیم و محتوای مقالات نشریات، میزان پیشرفت علم را در رشته خود مورد ارزیابی قرار دهند (بلگلو^۷ و اسنته^۸، ۱۹۹۹: ۵۳). تحلیل محتوا به‌عنوان یک روش تحقیق معمول در حوزه علوم انسانی و علوم اجتماعی، در منابع مکتوب، تصاویر، نوارهای ویدیویی و صوتی و غیره انجام شده و در سال‌های اخیر در بسیاری از پژوهش‌ها و مطالعات حوزه گردشگری نیز مورد استفاده قرار گرفته (کمپروبی^۹ و کرومینا^{۱۰}، ۲۰۱۶: ۱۳۴)؛ تا مشخص شود که آیا مقالات حوزه گردشگری به سمت استاندارد شدن پیش می‌رود یا خیر (خراسانی و میرتقیان‌رودسری، ۱۳۹۷: ۳۳۲)؛ آنچه مشخص است آنکه مرزهای علم در همه زوایا رو به گسترش بوده و گردشگری نیز از این قاعده مستثنی نیست؛

بدیهی است که تولید علم در حوزه گردشگری در صورتی توسعه این صنعت را به همراه دارد که با نگاه آسیب‌شناسانه بدان بنگریم؛ تحلیل محتوای مقالات گردشگری، نقاط قوت و ضعف مقالات را آشکار ساخته و به کمک آن می‌توان ضمن تقویت نقاط قوت، نقاط ضعف مقالات را به حداقل رسانده و نوعی صلابت محتوایی برای مقالات به ارمغان آورد.

مجلات جغرافیایی از باسابقه‌ترین مجلات کشور هستند و بعضاً قدمت برخی مجلات این حوزه به چندین دهه پیش بازمی‌گردد؛ هرچند تولید محتوای گردشگری صرفاً مختص جغرافیا نبوده و مجلات متعددی چون معماری، تاریخ، مدیریت، جامعه‌شناسی و غیره نیز در این خصوص فعالیت می‌کنند، لیکن مجلات جغرافیایی فعالیت قابل‌قبول‌تری از خود به نمایش گذاشته و از حیث مقالات داوری شده در حوزه گردشگری وزن محسوسی نسبت به دیگر مجلات از خود نشان داده‌اند^{۱۱}.

1. Zikuda
2. Torelli
3. Mihailescu
4. Hsieh
5. Shannon
6. Riffe
7. Baloglu
8. Assante
9. Camprubi
10. Coromina

^{۱۱} مقصود نویسنده وزن قابل‌قبول مقالات گردشگری به چاپ رسیده در نشریات جغرافیایی در قیاس با نشریات چون معماری، تاریخ، مدیریت، جامعه‌شناسی و غیره است. بدیهی است نشریات تخصصی حوزه گردشگری چون گردشگری شهری، مطالعات مدیریت گردشگری، برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری و غیره متناسب با اهداف خود، بیشترین میزان تولید محتوای مطالعات گردشگری را در بین نشریات به خود اختصاص می‌دهند.

نظر به اهمیت و نقش مطالعات گردشگری بر توسعه ابعاد فضا، قدمت و محبوبیت مجلات جغرافیایی در بین محققان و نیز اهمیتی که تحلیل محتوای مقالات یک نشریه بر عملکرد و تولیدات آتی آن نشریه می‌گذارد، مطالعه حاضر بر آن است تا به‌دوراز حب و بغض و به‌صورت موشکافانه، به کمک شاخص‌هایی برگرفته از مطالعات پیشین، به تحلیل محتوای مقالات گردشگری به چاپ رسیده در مجلات جغرافیایی بپردازد؛ چنانچه کمترین مقالات مجاز به انتشار طی یک دوره را ۷ مقاله فرض کنیم، در این صورت تعداد مقالات گردشگری دخیل در این تحقیق (۶۸ مقاله) معادل ۱۰ شماره انتشار مجلات جغرافیایی است که از وزن محسوس مقالات گردشگری در این مجلات حکایت می‌کند. در مجموع تحقیق پیش رو دست‌کم از ۳ منظر با تحقیقات پیشین متفاوت است:

۱) علی‌رغم علم به اهمیت مطالعات گردشگری در کشور تا پیش‌ازاین تحقیق، پژوهش‌چندانی باهدف آسیب‌شناسی مطالعات گردشگری انجام‌نشده است؛ مقالات حوزه تحلیل محتوا در کشور عمدتاً نقد کتب علمی و خصوصاً کتب مدارس را ملاک عمل قرار داده و محدود پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه تحلیل محتوای مقالات نشریات، غالباً حوزه‌هایی به‌جز گردشگری را شامل می‌شوند؛

۲) شاخص‌های به‌کاررفته در مقالات پیشین، بسیار اندک و تحلیل محتوا به‌صورت ریشه‌ای انجام نگرفته و تحلیل محتوا مبتنی بر شاخص‌هایی محدود بوده است؛

۳) تحقیقات مشابه پیشین، عمدتاً مقالات یک فصلنامه را ملاک تحلیل خود قرار داده‌اند اما تحقیق پیش‌رو مقالات گردشگری چندین مجله جغرافیایی را جامعه آماری خود قرار داده است. در توجیه دلیل انتخاب نشریات هدف در این پژوهش باید گفت که عمده نشریات موردبررسی در این پژوهش دارای مقالات متعدد به چاپ رسیده در حوزه گردشگری نبوده و تعداد اندک مقالات گردشگری چاپ‌شده در این نشریات از حیث کفایت نمونه نمی‌توانست پاسخگوی نیازهای پژوهش باشد؛ لذا در گام اول مقالات گردشگری به چاپ رسیده در تعدادی از این نشریات ملاک عمل قرار گرفت. شمار قبول مقالات گردشگری به چاپ رسیده در برخی نشریات مرجع^۱ به‌گونه‌ای بود که به تشخیص نویسندگان مقالات گردشگری به چاپ رسیده در برخی، خود می‌بایست به‌تنهایی بستر یک فعالیت پژوهشی مجزا باشد؛ آنچه بدیهی است آنکه نوع گروه‌بندی مقالات معیار نیست؛ معیار آسیب‌شناسی موشکافانه و به‌دوراز پیش‌دآوری است؛ رویه‌ای که درنهایت با نمایان ساختن واقعیات در بطن تحقیقات علمی، زمینه توسعه و صلابت هر چه بیشتر نشریات را به دنبال می‌آورد. در این راستا و ناظر بر تقسیم‌بندی صورت گرفته در شاخص‌ها ذیل چهار بعد اصلی، می‌توان پرسش تحقیق را بدین شکل مطرح نمود:

- وضعیت شناختاری، ساختاری، عملکردی و استنادی مقالات گردشگری چاپ‌شده در مجلات جغرافیایی چگونه است؟

۲ مبانی نظری

از زمانی که برلسون تحلیل محتوا را به‌عنوان یک سبک مستقل معرفی کرد و آن را تکنیک توصیف هدفمند، سیستماتیک و کمی محتوای آشکار بیانیه‌ها نامید حدود ۷۰ سال می‌گذرد (مک‌نمار^۲، ۲۰۱۸: ۲) و از آنجایی که این روش امکان دستیابی ریشه‌ای به ارزش‌ها، اهداف و نگرش‌ها فراهم می‌کند (دورای^۳ و همکاران، ۲۰۱۴: ۶)، در این مدت در تحلیل متون و مفاهیم علوم مختلف و ازجمله گردشگری کار گرفته شده است. چنانچه مرور پیشینه تحلیل محتوا (جدول ۱) نشان می‌دهد در زمینه تحلیل محتوای مقالات نشریات در ایران پژوهش‌چندانی صورت نگرفته و مقالات این حوزه یا بعضاً مربوط به علوم به‌جز گردشگری بوده یا محدود به مقالات خارجی می‌شود؛ دراین‌بین تنها پژوهشی که به‌صورت هدفمند از بیرونی‌ترین تا جزئی‌ترین معیارها، جهت تحلیل محتوای مقالات بهره برده، مقاله میرتقیان‌رودسری و خراسانی (۱۳۹۷) بود؛ فلذا در تحقیق پیش رو محققان ضمن در نظر گرفتن شاخص‌هایی چند، از الگوی مفهومی مقاله میرتقیان‌رودسری و خراسانی (۱۳۹۷) بهره برده‌اند.

جدول ۱- پیشینه پژوهش

نویسنده	معیارهای بررسی‌شده
فراهانی و همکاران (۱۴۰۰).	نوع مطالب بکار رفته، تصاویر بکار رفته، رشته‌های ورزشی موردبحث، فاعلیت موضوعی، موضوعات بررسی‌شده، مولفه‌ها، منابع مورد استفاده.
نویخت (۱۴۰۰)	مجله، توزیع فراوانی، مشارکت نویسندگان، سهم مرتبه‌های علمی در نگارش مقالات، نویسندگان پرتالیف، سهم دانشگاه‌ها، گرایش موضوعی، زبان مقالات.
ترابی و فتعی (۱۴۰۰).	تعداد مقالات چاپ‌شده در هر دوره، صبغه پژوهش، روش تحلیل داده‌ها، جهت‌گیری پژوهش، تعداد نویسندگان، وابستگی دانشگاهی، رشته تحصیلی، موضوع.
موسوی و حبیبی (۱۳۹۹)	ساختار، چینش مطالب، عناوین کلان، اهداف، محتوا و غیره

۱. آمایش جغرافیای فضا، جغرافیا و برنامه‌ریزی، دو فصلنامه جغرافیا و توسعه، جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای و غیره ازجمله نشریات جغرافیایی پرکار از حیث تولید محتوای گردشگری هستند. نشریات یادشده هر یک بیش از ۶۰ مقاله با مضمون گردشگری دآوری و چاپ نموده و موازی با تحقیق کنونی بستر پژوهشی دیگر بوده‌اند.

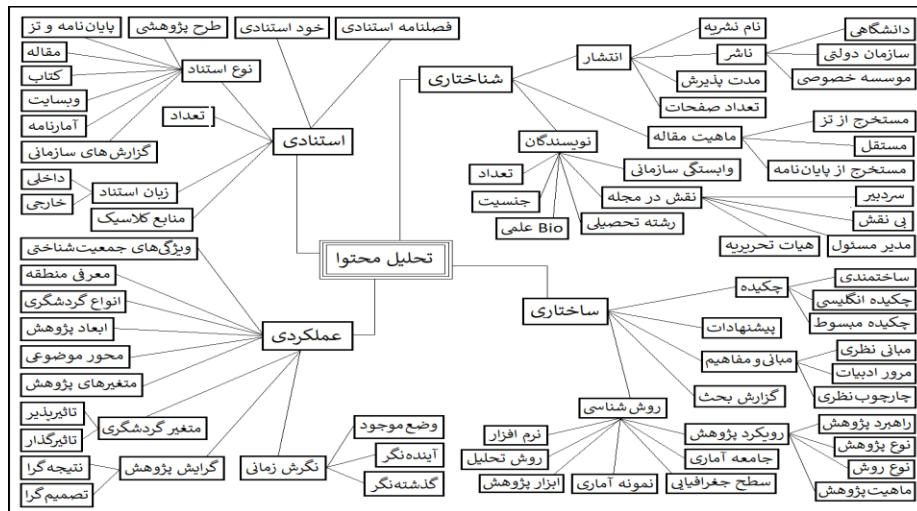
۲. Macnamara

۳. Duriau

تعداد نویسنده، نام مجله، مجله، سال، تعداد صفحه، نوع و هدف پژوهش، روایی، پایایی، فرضیه، سؤال، جامعه و نمونه، ماهیت پژوهش، مؤلفه، شاخص، متغیر و ...	خاکساری و همکاران (۱۳۹۹).
روند چاپ مقالات، مؤلفه‌های کلیدی، روش تحقیق، برانگندگی جغرافیایی مناطق مورد مطالعه، میزان مشارکت مجلات، میزان مشارکت دانشگاه‌ها.	آقای پور و رامشت (۱۳۹۹).
سال انتشار مقاله، تعداد مقالات، تعداد ارجاعات، زبان مقاله، نویسندگان پر تألیف، دانشگاه و موسسه نویسندگان، روند انتشار مقالات، موضوع مقاله.	حمیدی پور و همکاران (۱۳۹۸).
موضوع و زیر مقوله‌های به کار رفته، حوزه مطالعاتی مقالات، سال انتشار	دهدشتی شاهرخ (۱۳۹۸).
چارچوب نظری، مقیاس مطالعه، روایی، پایایی، ابزار گردآوری اطلاعات، روند انتشار مقالات، متغیرهای مستقل و وابسته، ابعاد و متغیرها، تعداد نویسنده.	خراسانی و همکاران (۱۳۹۸).
ساختمندی چکیده؛ چکیده انگلیسی، مبانی و چارچوب نظری، ادبیات، بحث، پیشنهادها، راهبردها، نوع پژوهش، ماهیت، نوع روش پژوهش، سطح جغرافیایی، جامعه و نمونه آماری، برآورد نمونه، ابزار، پایایی و روایی، روش تحلیل، نرم افزار، نشریه؛ نویسندگان؛ اطلاعات نویسندگان، محور موضوعی، ابعاد پژوهش، متغیرهای پژوهش، نگرش زمانی، نوع گردشگری، تأثیرگذار یا تأثیرپذیر بودن گردشگری، معرفی منطقه، ویژگی‌های جمعیت شناختی، وضعیت منابع، منابع کلاسیک و غیره	میرتقیان رودسری و خراسانی (۱۳۹۷).
سال انتشار، جنسیت نویسندگان، رشته تحصیلی، تعداد نویسنده در یک مقاله، مشارکت دانشگاه‌ها و نهادها، نوع مقاله، موضوع مقاله.	غلامی (۱۳۹۴).
تعداد و جنسیت، مدرک تحصیلی نویسنده، روش کار، موضوع مقاله، منابع پژوهش.	قاضی و همکاران (۱۳۹۴).
موضوع پژوهش، مسئله پژوهش، تخصص نویسندگان، زمان تحقیق، قلمرو مکانی، رویکرد موجود در روش‌شناسی، ابزار گردآوری داده، روش تجزیه تحلیل داده‌ها.	بیات و همکاران (۱۳۹۲).
نویسندگان، نام نویسنده، موسسه، قلمرو تحقیق، تمرکز سازمانی، کشور تحقیق، نویسنده اول، روش تحقیق، نظریه کاربردی.	J Et al Dumay (2018).
روش پژوهش، موضوع تحقیق، تئوری، اطلاعات موجود در مورد تغییرات، محتوا، روندهای زمانی، طبقه‌بندی اطلاعات.	Guffey H & Harp N (2017).
نشریه مقاله، سال انتشار، نوع روش تحقیق، روش گردآوری داده، نمونه آماری، قلمرو زمانی تحقیق، معیار کدگذاری (سیستماتیک، فرا تحلیل و...)، موضوع، تحقیق.	Kim j Et al (2017).
روش تحقیق، دیدگاه پژوهش، سال انتشار، منطقه مورد مطالعه.	Ahn & Back (2017).
سال انتشار مقاله، ارجاعات به تفکیک سال، نقشه مفهومی.	Cheng Et al (2016).
روش نمونه‌گیری، نوع داده‌های مورد تحلیل، تعداد نمونه آماری مؤثر، شیوه گردآوری داده‌ها، پیش‌آزمون، واحدهای اندازه‌گیری، پایایی ابزار، استنادات مؤثر.	Camprubi & Coromina (2016).
قلمرو موضوعی، قلمرو زمانی به سال، ماهیت مقاله، کشور ارسال‌کننده مقاله.	Gabor & Michalco (2015).
نوع مقاله، نگرش مقاله، سطوح اجتماعی تحقیق (فردی، گروهی، سازمانی و غیره)، استراتژی پژوهش، شیوه گردآوری اطلاعات، روش تحلیل، شیوه تحقیق.	Tuomaala Et al (2013).
نمونه آماری، پایایی، روش پژوهش، موضوع مقاله و زیر موضوعات.	Nazione Et al (2013).
نوع نشریه، سال انتشار، موسسه یا دانشگاه نویسندگان، منطقه مورد مطالعه، رویکرد پژوهش، میزان استفاده از منابع ثانویه، مباحث مورد علاقه.	Griffin (2013).
رویکرد پژوهش، داده‌ها و متغیرهای پژوهش، خصوصیات نمونه آماری، تجزیه و تحلیل، روش‌شناسی تحقیق، مبانی نظری، موضوع پژوهش.	Brejla & Gilbert (2012).
تعداد و توزیع فضایی نویسندگان (شهر)، وابستگی نویسنده، واژگان کلیدی.	Aharony (2011).
سال انتشار، فراوانی موضوعات، نهادها، پر تألیف، رویکردهای کمی و کیفی، روش‌شناسی، تعداد نویسندگان، ماهیت تجربی یا مفهومی، تکنیک‌های آماری.	Tsang & Hsu (2011).
کشور ارسال‌کننده مقاله، گونه گردشگری، دیدگاه پژوهش، روش تحقیق.	Lu J & Nepal S (2009).
نوع اطلاعات، تجزیه و تحلیل، طرح پژوهش (قیاسی و استقرایی)، نوع تفسیر (کمی و کیفی)، به کارگیری هم‌زمان شیوه‌های کمی و کیفی، پایایی، به کارگیری رایانه.	Duriau Et al (2007).
مفهومی یا تجربی بودن تحقیق، کمی و کیفی بودن تحقیق، جمع‌آوری اطلاعات.	Mehmetoglu (2004).

محور موضوعی مقاله، سال انتشار مقاله، محتوای مقاله، ماهیت مقاله، نوع تحلیل به کار گرفته شده، نوع تحقیق و نمونه آماری، شیوه‌های تحلیل کمی.	Baloglu & Assante (1999)
سال پژوهش، نویسندگان، ملیت محقق، نمونه آماری، چارچوب نظری، فرضیه و سؤالات تحقیق، سایر روش‌های مورد استفاده، گزارش پایایی درونی، آمار توصیفی.	Riffe & Freitag (1997)

اهمیت ارائه یک مدل مفهومی در تحقیق از آن جهت است که به مخاطب این امکان را می‌دهد که ارتباط بین متغیرهای مورد بررسی را بهتر درک کرده و نیز با نگرشی جامع به محتوای تحقیق بنگرد. در بررسی پیشینه پژوهش، به تحقیقاتی که مشخصاً در حوزه تحلیل محتوا انجام شده پرداخته و شاخص‌های به دست آمده ذیل ابعاد کلان شناختاری، ساختاری، عملکردی و استنادی مدل مفهومی پژوهش (تصویر شماره ۱) را شکل داده‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود این چارچوب از بیرونی‌ترین ابعاد تا درونی‌ترین شاخص‌ها را برای تحلیل مقالات درگرفته و در این راستا نگارندگان برآنند تا به کمک شاخص‌های یادشده و اسپین دستاورد نظری برای تبیین و تحلیل مطالعات گردشگری را ارائه نمایند.

تصویر ۱- مدل مفهومی پژوهش

۳ روش تحقیق

مقاله پیش رو به لحاظ هدف تحقیقی کاربردی، از حیث روش، پژوهشی توصیفی مقطعی و از حیث ماهیت، تحقیقی کیفی کمی است؛ جامعه آماری این تحقیق ۹۷ مقاله گردشگری به چاپ رسیده در مجلات پژوهش‌های جغرافیای طبیعی، پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، جغرافیا و پایداری محیط، جغرافیا و توسعه فضای شهری، شهر پایدار، پژوهش‌های جغرافیای انسانی و کوش‌های جغرافیایی در مناطق بیابانی بین سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۹ بوده و بیش از دوسوم مقالات یعنی ۶۸ مقاله از مجموعه مقالات به چاپ رسیده در این مجلات را در تحقیق شرکت دادند. در شرایط این چنینی که وجود روشی برای تعیین تعداد نمونه آماری یکی از خلاءهای پژوهش‌های حوزه تحلیل محتواست رجوع به نظر متخصصان گره‌گشا خواهد بود؛ طبق نظر اساتیدی که سابقه انجام مطالعات تحلیل محتوا را داشتند، تحلیل محتوای ۶۸ مقاله از ۹۷ مقاله قابل قبول بوده و نتایج به دست آمده قابلیت تعمیم دهی به جامعه آماری (۹۷ مقاله) را داراست.

در این پژوهش از روش تحلیل محتوای کمی، بر پایه مطالعات اسنادی برای ارزیابی مقالات استفاده شده است؛ تحلیل محتوای کمی تکنیکی تعریف می‌کنند که به کمک آن ویژگی‌های خاص یک متن، پیام، سند و غیره به‌طور نظام‌مند و عینی و عمیقاً مورد تحلیل قرار گرفته و در فرایند تحلیل کمی سازی اتفاق می‌افتد (احمدزاده و بخشی، ۱۳۹۹: ۱۱۵). شاخص‌های بکار در پژوهش از طریق مطالعه عمیق آثار پیشین استخراج شده و پس از تشکیل مدل مفهومی پژوهش، به تفکیک برای هر مقاله مورد ارزیابی قرار گرفتند. فرایند تحلیل بدین صورت بوده که نویسندگان در یک مرحله مقالات را به دقت مطالعه کرده و قسمت‌هایی از متن را که ناظر بر شاخص‌های تحقیق بود برجسته (Highlight) نمودند. در ادامه چک‌لیست حاوی شاخص‌ها در اختیار نویسندگان قرار گرفته و هر مقاله به صورت موازی توسط نویسندگان مورد بررسی قرار گرفت؛ پس از تحلیل عمیق محتوای مقالات، چک‌لیست نویسندگان با یکدیگر مقایسه و مواردی که مورد اختلاف بود برطرف گردید. نهایتاً اطلاعات گردآوری شده در فرمت چک‌لیست وارد نرم‌افزار SPSS شده و شاخص‌ها پس از کددهی به کمک آزمون‌های توصیفی (فراوانی، درصدگیری، مد میانگین و...) مورد تحلیل قرار گرفتند. روایی چک‌لیست مورد استفاده به تأیید اساتید متخصص این حوزه رسیده و نیز جهت تأیید پایایی آن از پایایی مصحح استفاده شد؛ به این معنی که کلیه مراحل پژوهش به وسیله نگارندگان انجام و در هر مرحله نتایج باهم مقایسه شدند. شاخص‌های بکار گرفته شده در پژوهش حاضر در جدول آتی قابل مشاهده است.

جدول ۲- شاخص‌های بکار گرفته در تحلیل محتوای مقالات گردشگری

شاخص‌های بعد شناختاری	شاخص‌های بعد استنادی
روند انتشار مقالات، سبک انتشار مقالات، ماهیت مقاله، تعداد صفحات مقاله و فاصله زمانی تا چاپ مقاله، تعداد نویسندگان، جنسیت، رشته، دانشگاه، نقش در فصلنامه، مرتبه علمی، نویسنده مسئول، نویسندگان پرتکرار.	کل استنادات، استنادات داخلی، استنادات خارجی، نوع منابع استفاده‌شده: کتاب، مقاله، پایان‌نامه، وب‌سایت، نوع استناد: خود استنادی، فصلنامه استنادی و دگر استنادی، منابع کلاسیک: منابع کلاسیک داخلی و خارجی.
شاخص‌های بعد ساختاری	شاخص‌های بعد عملکردی
چکیده: مقدمه، روش، یافته، نتیجه، چکیده مبسوط، مبانی نظری، چارچوب نظری، پیشینه، راهبرد پژوهش، ماهیت پژوهش، نوع روش پژوهش، سطوح جغرافیایی، نوع جامعه، حجم جامعه، روش نمونه‌گیری، تعیین نمونه، ابزار تحلیل، روایی ابزار، نوع روایی، پایایی ابزار و نوع آن، نرم‌افزار، روش تحلیل، گزارش بحث، پیشنهادها.	محورها و زیرمحورهای موضوعی، مستقل و وابسته بودن متغیر گردشگری، نگرش زمانی پژوهش: گذشته‌نگری، بررسی وضع موجود یا آینده‌نگری، متغیرهای تأثیرگذار بر گردشگری و تأثیرپذیر از گردشگری، ویژگی‌های جمعیت شناختی گردشگران، ویژگی‌های جمعیت شناختی جامعه محلی، نوع گردشگری، نحوه معرفی منطقه مطالعاتی.

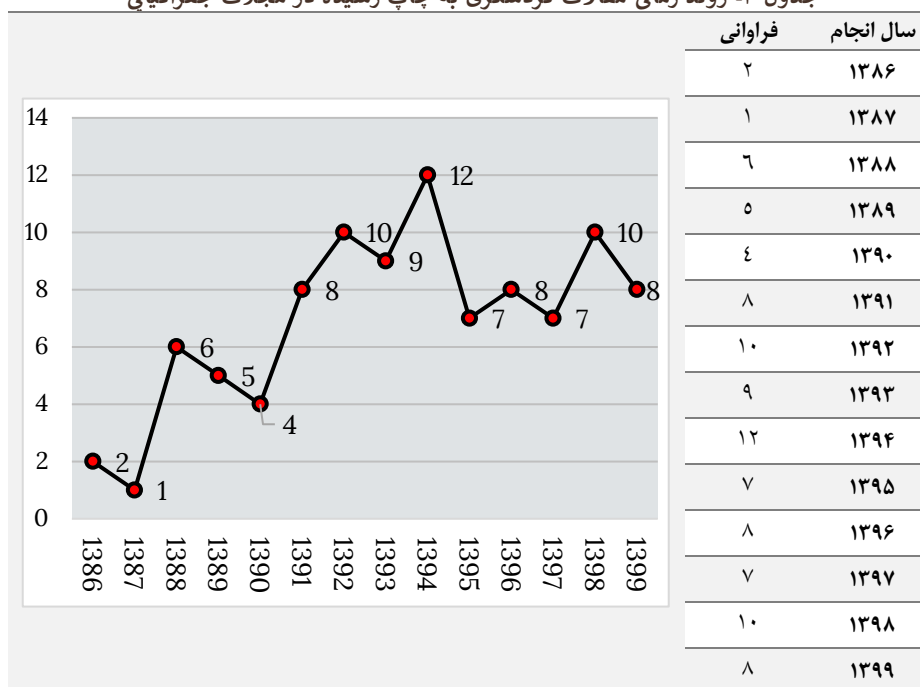
مآخذ: بررسی پیشینه پژوهش؛ ۱۴۰۰

۴ یافته‌ها و بحث

۴.۱ وضعیت شناختاری مقالات گردشگری در مجلات جغرافیایی

بررسی روند انتشار مقالات (جدول شماره ۳) نشان می‌دهد که از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۹ تعداد ۹۷ مقاله (میانگین سالانه ۷ مقاله) با موضوع گردشگری به مجلات جغرافیایی ارسال شده است؛ بیشترین تعداد مقاله مربوط به سال ۱۳۹۴ با ۱۲ مقاله و کمترین آن مربوط به سال ۱۳۸۷ بوده که در این سال تنها ۱ مقاله با موضوع گردشگری در مجلات مورد بررسی به چاپ رسیده است؛ چنانچه مشخص است، ارسال مقالات گردشگری به مجلات جغرافیایی طی این ۱۴ سال با افت و خیز همراه بوده و روند چاپ مقالات سینوسی صعودی بوده است.

جدول ۳- روند زمانی مقالات گردشگری به چاپ رسیده در مجلات جغرافیایی

جهت بررسی سبک انتشار مقالات، ماهیت مقاله، تعداد صفحات مقاله و فاصله زمانی بین تاریخ ارسال مقاله تا چاپ آن (تعداد روز) مورد بررسی قرار گرفت؛ بررسی ماهیت مقالات نشان می‌دهد از ۶۸ مقاله گردشگری مجلات جغرافیایی که به‌عنوان نمونه انتخاب شدند، ۶۱ مقاله (۹۰٪) مستقل بوده، ۲ مقاله (۳٪) مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد و ۵ مقاله (۷٪) مستخرج از رساله دکتری بوده

۱. در تمامی بخش‌های تحقیق منظور از مجلات جغرافیایی مجلات پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، پژوهش‌های جغرافیای طبیعی، پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، جغرافیا و پایداری محیط، جغرافیا و توسعه فضای شهری، شهر پایدار و کاوش‌های جغرافیایی در مناطق بیابانی است.

است. همچنین بررسی مقالات از حیث تعداد صفحات نشان می‌دهد بیشترین صفحات (۲۷ صفحه)، کمترین آن (۱۲ صفحه)، میانگین صفحات مقالات (۱۹ صفحه) و پرتکرارترین صفحه برای مقالات، ۱۴ و ۱۹ صفحه با ۸ تکرار و پس‌از آن ۱۸ صفحه با ۷ تکرار بوده است. بررسی فاصله زمانی بین زمان ارسال مقالات تا زمان پذیرش آن‌ها نشان می‌دهد بیشترین مدت‌زمان برای پذیرش یک مقاله ۱۲۱۷ روز (بیش از ۳ سال)، کمترین مدت ۲۷ روز و میانگین مدت پذیرش ۲۷۱ روز (۹ ماه) بوده است؛ بررسی جزئی‌تر در این خصوص مشخص ساخت که مدت‌زمان ارسال تا پذیرش ۲۴ مقاله (۳۵٪) بیش از میانگین (۲۷۱ روز) و ۴۴ مقاله (۶۵٪) کمتر از میانگین بوده است.

جدول ۴- ویژگی‌های پژوهشگران در مقالات گردشگری در مجلات جغرافیایی

تعداد نویسنده	۱ نفر	۲ نفر	۳ نفر	۴ نفر	۵ نفر	۶ نفر
فراوانی	۱ (۱/۵)	۱۸ (۲۶/۵)	۲۴ (۳۵)	۲۳ (۳۴)	۱ (۱/۵)	۱ (۱/۵)
جنسیت	مرد		زن			
فراوانی (درصد)	۱۶۲ (۷۶)		۵۰ (۲۴)			
رشته‌های تخصصی	جغرافیا	جامعه‌شناسی	معماری	منابع طبیعی	زیست‌محیطی	کالبدی توسعه محیطی
فراوانی (درصد)	۱۶۸ (۷۸)	۶ (۳)	۲ (۱)	۴ (۲)	۴ (۲)	۲۲ (۱۰)
وابستگی دانشگاهی	دانشگاه تهران	تربیت مدرس	دانشگاه خوارزمی	دانشگاه اصفهان	دانشگاه یزد	فردوسی مشهد
فراوانی (درصد)	۶۹ (۳۳)	۲۱ (۱۰)	۱۱ (۵)	۱۴ (۷)	۹ (۴)	۷ (۴)
نقش در فصلنامه	مدیرمسئول		سردبیر		هیئت تحریریه	
فراوانی (درصد)	۱ (۰/۵)		۵ (۲)		۵ (۲)	
مرتبه علمی	ارشد	دانشجوی دکتری	استاد	دانشیار	استادیار	مدیرمسئول و استادیار
فراوانی (درصد)	۵۵ (۲۶)	۴۰ (۱۹)	۲۱ (۱۰)	۴۱ (۱۹)	۴۸ (۲۳)	۷ (۳)
نویسنده مسئول	از نظر جنسیت	مرد	زن	از نظر مرتبه	دانشجو	هیات علمی
فراوانی (درصد)	۵۶ (۸۲)	۱۲ (۱۸)	۴۷ (۶۹)	۲۱ (۳۱)	۴۷ (۶۹)	۲۱ (۳۱)

در ادامه بررسی وضعیت شناختاری مقالات، ویژگی پژوهشگران بررسی شد (جدول ۴)؛ چنانچه مشخص است، در مجلات جغرافیایی، به‌جز ۱ مورد، کلیه مقالات گردشگری به‌صورت تیمی نوشته شده است؛ در این میان پرتکرارترین تعداد نویسندگان (۳ نویسنده) با ۲۴ تکرار (۳۵٪) و پس‌از آن (۴ نویسنده) با ۲۳ تکرار (۳۴٪) بوده است؛ بررسی وضعیت جنسیتی در خصوص نویسندگان نشان داد از ۲۱۲ نویسنده این ۶۸ مقاله ۱۶۲ نفر (۷۶٪) مرد و ۵۰ نفر (۲۴٪) زن بوده‌اند؛ نکته قابل‌تأمل آنکه، تنها ۲ مقاله با حضور محض زنان انجام شده و حتی در مقالاتی که حاصل همکاری پژوهشگران مرد و زن بوده، زن‌ها تنها در ۱۲ مقاله (۱۸٪) نویسنده مسئول بوده‌اند؛ یافته‌های تحقیق در بررسی رشته علمی محققان نشان داد که رشته تخصصی ۷۸ درصد (۱۶۸ نویسنده) از محققین جغرافیا بوده و پس‌از آن بیشترین فراوانی مربوط به رشته‌های مدیریت، جامعه‌شناسی و توسعه کالبدی هرکدام با ۶ (۳٪) تکرار بوده است؛ بررسی جزئی‌تر گرایش تحصیلی محققان در رشته جغرافیا نیز نشان داد که برنامه‌ریزی شهری، برنامه‌ریزی روستایی و برنامه‌ریزی گردشگری به ترتیب ۶۳ (۳۰٪)، ۵۶ (۲۶٪) و ۲۲ (۱۰٪) نویسنده را به خود اختصاص داده بودند.

بررسی سمت نویسندگان در مجلات حاکی از فعالیت نه‌چندان چشمگیر اعضای این نشریات بوده است؛ به‌طوری‌که سردبیر، مدیرمسئول و اعضای هیات تحریریه مجلات موردبررسی روی هم‌رفته در کمتر از ۵ مقاله به‌عنوان نویسنده حضور داشته‌اند. همچنین در بررسی دانشگاه و دیگر نهادهای علمی، یافته‌ها نشان می‌دهد تعداد ۶۹ نفر از نویسندگان از دانشگاه تهران، ۲۱ نفر از دانشگاه تربیت مدرس و ۱۴ نفر از دانشگاه اصفهان بوده و در مجموع، نویسندگان این سه دانشگاه در نیمی از مقالات حضور داشته‌اند.

۱. نویسندگان از دانشگاه‌های رازی، گیسن آلمان، کازان روسیه، شیراز، الزهراء، هرمزگان، چمران و امام حسین هرکدام در ۱ مقاله، دانشگاه‌های مازندران، علوم تحقیقات، کردستان، باهنر کرمان، محقق اردبیلی، قزوین، گیلان و لرستان هرکدام در ۲ مقاله، دانشگاه بهبهان ۳ مقاله و دانشگاه‌های پیام نور، سیستان و بلوچستان، حکیم سبزواری و سمنان هرکدام ۴ نویسنده از مقالات چاپ‌شده گردشگری را به خود اختصاص داده‌اند.

بررسی مرتبه علمی محققان حاکی از آن بود که از ۲۱۲ نویسنده، به ترتیب ۵۵ (۲۶٪) و ۴۰ (۱۹٪) از نویسندگان، دانشجویان مقطع ارشد و دکتری بوده و ۱۱۷ نفر نیز اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و جهاد دانشگاهی بوده‌اند. در بین اعضای هیات علمی بیشترین فراوانی مربوط به مرتبه «استادیار» با ۴۸ نفر (۲۳٪) بوده و پس‌از آن بیشترین فراوانی مربوط به «دانشیاری» و «استادی» بوده است.

جدول ۵- نویسندگان پرتالیف در مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

ویژگی	رضوانی، محمد رضا	افتخاری، رکن‌الدین	فرجی، حسنعلی	مرشدی، حسن	موسوی، میرنجف	دادورخانی، فضیله
تعداد حضور (فراوانی (درصد))	۷ (۱۵)	۵ (۱۱)	۵ (۱۱)	۵ (۱۱)	۴ (۹)	۳ (۷)

در آخرین بخش از ارزیابی این بخش به بررسی تعداد نویسندگان پرتالیف پرداخته شد (جدول ۵)؛ یافته‌های این حوزه نشان می‌دهد تنها ۶ نفر از نویسندگان (۳٪) در تألیف ۲۹ مقاله (۴۳٪) همکاری داشته‌اند. نکته قابل‌توجه آنکه؛ بررسی اطلاعات علمی و پژوهشی نویسندگان نشان داد در تمام مقالات، نویسندگان به ذکر نام و وابستگی دانشگاهی خود بسنده کرده و اطلاعاتی در خصوص علایق، سهم نویسنده در روند انجام تحقیق و غیره ارائه نشده است؛ به کارگیری داور بین‌المللی در داوری مقالات و نیز پذیرش مقالاتی چند از دانشگاه‌های خارج از کشور، نشان می‌دهد مجلات جغرافیایی، در تولید محتوای علمی پژوهشی، نگرشی بین‌المللی دارد؛ ذکر اطلاعات و علایق علمی پژوهشی هر یک از نویسندگان، عاملی است که به این روند کمک خواهد کرد.

۴،۲ وضعیت ساختاری مقالات گردشگری در مجلات جغرافیایی

در ارزیابی وضعیت ساختاری مقالات گردشگری مجلات جغرافیایی، ساختمان‌دی چکیده، مبانی و مفاهیم مقاله، رویکرد پژوهش، سطوح جغرافیایی مقاله، جامعه و نمونه آماری، لوازم تحلیل و گزارش بحث مورد بررسی قرار گرفت. بررسی ساختمان‌دی چکیده در مقالات (جدول ۶) نشان می‌دهد نویسندگان در ۴۲ مقاله (۶۲٪) اشاره‌ای به نتایج و پیشنهادها تحقیق نکرده و به ذکر یافته‌ها بسنده کرده‌اند؛ در وهله اول دلیل این امر، عدم ارائه قالب استاندارد و اجبار نکردن نویسندگان به ارائه چکیده ساختاریافته از سوی مجلات است. در ادامه بررسی چکیده مقالات، مشخص شد علی‌رغم تأکید اغلب مجلات، در یکی از مقالات، چکیده انگلیسی و تنها در ۲ مقاله چکیده مبسوط انگلیسی آورده شده است.

جدول ۶- ساختمان‌دی چکیده در مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

ساختار چکیده	زمینه و مقدمه	روش	یافته	نتیجه	چکیده انگلیسی	مبسوط انگلیسی
دارد (فراوانی (درصد))	۶۱ (۹۰)	۶۳ (۹۳)	۶۲ (۹۲)	۲۶ (۳۸)	۱ (۲)	۲ (۳)
ندارد (فراوانی (درصد))	۷ (۱۰)	۵ (۷)	۶ (۱۳)	۴۲ (۶۲)	۶۷ (۹۸)	۶۴ (۹۷)

بررسی مبانی و مفاهیم مقالات (جدول ۷) نشان می‌دهد از ۶۸ مقاله گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی، تنها ۲۴ مقاله (۳۵٪) چارچوب نظری داشته و ۴۴ مقاله (۶۵٪) فاقد یک مدل مفهومی جهت تبیین متغیرهای موردسنجش تحقیق بوده‌اند؛ همچنین بررسی مقالات از حیث دارا بودن ادبیات پژوهش نشان داد، علی‌رغم علم نویسندگان به لزوم مرور پیشینه پژوهش، لیکن حدود یک‌چهارم مقالات (۲۵٪) فاقد بخشی مجزا جهت بررسی ادبیات پژوهش بوده‌اند.

جدول ۷- مبانی و مفاهیم در مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

ویژگی	مبانی نظری	چارچوب نظری (مدل)	مرور پیشینه
دارد (فراوانی (درصد))	۵۸ (۸۵)	۲۴ (۳۵)	۵۱ (۷۵)
ندارد (فراوانی (درصد))	۱۰ (۱۵)	۴۴ (۶۵)	۱۷ (۲۵)

در ادامه رویکردهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت (جدول ۸)؛ تحلیل یافته‌ها در این بخش مشخص کرد که در ۴۵ مقاله (۶۶٪)، نویسندگان با راهبرد قیاسی به حل مسئله پژوهش پرداخته و به نوعی نظریه‌آزمایی زیربنای تحقیق آن‌ها را شکل داده است؛ بررسی نوع پژوهش در مقالات حاکی از آن است که ۸۸ درصد مقالات کاربردی بوده و نویسندگان عمدتاً رویکرد مقطعی و حل مشکل را مدنظر قرار داده‌اند؛ به طوری که تحقیقات توسعه‌ای ۴ مورد (۶٪) و تحقیقات بنیادی تنها ۱ مورد از مقالات (۱/۵٪) را پوشش داده است.

جدول ۸- رویکردهای پژوهش در مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

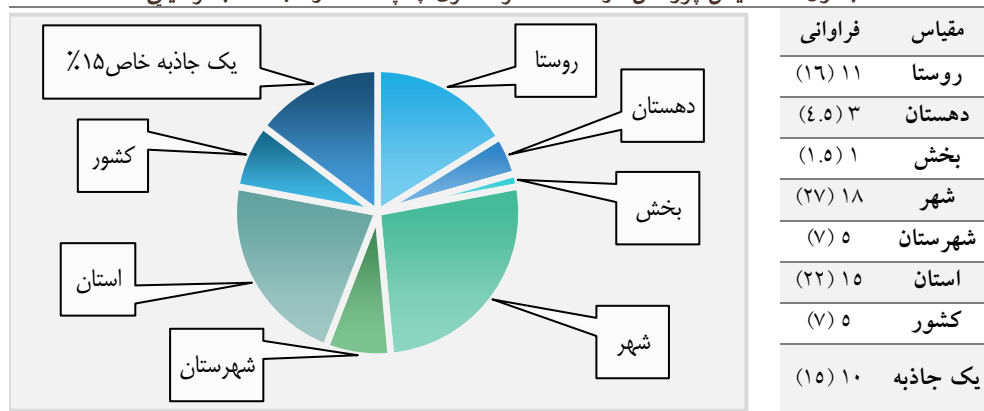
راهبرد پژوهش فراوانی (درصد)	قیاسی				استقرایی	
	۴۵ (۶۶)				۲۳ (۳۴)	
نوع پژوهش فراوانی (درصد)	کاربردی	مروری	توسعه‌ای	بنیادی	اثبات‌گرایی	
	۶۰ (۸۸)	۲ (۳)	۴ (۶)	۱ (۱/۵)	۱ (۱/۵)	
ماهیت پژوهش فراوانی (درصد)	کمی	کیفی			آمیخته	
	۳۴ (۵۰)	۵ (۷)			۲۹ (۴۳)	
نوع روش پژوهش	توصیفی (پیمایشی-تحلیلی)		توصیفی (ارزشیابی-برآوردی)		داده‌بنیاد	

1. Extended Abstract

فراوانی (درصد)	۴۰ (۵۹)	۱۹ (۲۸)	۹ (۱۳)

در ادامه، بررسی مقالات در شاخص ماهیت پژوهش نشان داد ۳۴ مقاله (۵۰٪) کمی، ۵ مقاله (۷٪) کیفی و ۲۹ مقاله (۴۳٪) ماهیت ترکیبی (کمی کیفی یا کیفی کمی) داشته و نویسندگان از داده‌ها و منابع کمی و کیفی هم‌زمان بهره برده‌اند. از حیث نوع روش پژوهش، ۲۷ مقاله (۵۷٪) مبتنی بر روش توصیفی (پیمایشی تحلیلی) انجام گرفته است؛ فراوانی این نوع روش در مقالات گردشگری مجلات جغرافیایی در کنار علاقه‌ای که پژوهشگران گردشگری و سایر علوم انسانی به استفاده از داده‌ها و روش‌های کمی دارند، حاکی از این واقعیت است که به کارگیری ابزار و تحلیل‌های کمی صرف، بدون توجه به عمق مسئله پژوهش راهگشا نبوده و صرفاً هدر رفت منابع را به همراه دارد. بررسی سطوح جغرافیایی مقالات (جدول ۹) نشان می‌دهد، بیشترین مقاله مربوط به ارزیابی گردشگری در مقیاس شهر با ۱۸ مقاله (۲۷٪)، استان با ۱۵ مقاله (۲۲٪) و روستا با ۱۱ مقاله (۱۶٪) بوده و ۱۰ مقاله (۱۵٪) نیز صرفاً به پژوهش حول یک جاذبه خاص پرداخته است؛ پیش‌تر، یافته‌های پژوهش نشان داد، بیشترین فراوانی در رشته تخصصی نویسندگان مربوط به جغرافیا و گرایش‌های برنامه‌ریزی روستایی و شهری بوده است؛ تعدد به کارگیری مقالات در مقیاس شهر و روستا در مقالات گردشگری مجلات جغرافیایی تا حد زیادی به این دلیل است که عمدتاً نویسندگان متناسب با رشته تخصصی خود اقدام به انتخاب موضوع و مقیاس تحقیق می‌کنند.

جدول ۹- مقیاس پژوهش در مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

بدون شک یکی از مهم‌ترین بخش‌های هر تحقیقی جامعه و نمونه آماری آن پژوهش است؛ در ادامه اطلاعات تکمیلی جامعه و نمونه آماری مقالات گردشگری مجلات جغرافیایی آورده شده است (جدول ۱۰). یافته‌های تحقیق در این بخش نشان می‌دهد که نویسندگان ۱۸ مقاله (۲۷٪)، در انجام فعالیت‌های خود، دو یا چند گروه را جهت انجام مصاحبه، مشاهده و غیره انتخاب کرده‌اند. پس از آن بیشترین فراوانی مشاهده شده مربوط به خبرنگار با ۱۶ مقاله (۲۴٪)، بوده است. بررسی حجم جامعه در مقالات مبین آن بود که نویسندگان در ۵۳ مقاله (۷۸٪) حجم جامعه آماری خود را مشخص نکرده‌اند.

از حیث روش نمونه‌گیری در ۴۰ درصد مقالات، روش انتخاب نمونه گزارش نشده و از درصد باقی مانده بیشترین فراوانی مربوط به نمونه‌گیری تصادفی ساده با ۱۲ مقاله (۱۸٪) و نمونه‌گیری هدفمند با ۶ مقاله (۹٪) بوده است. در بخش آخر از تحلیل وضعیت جامعه آماری مقالات، یافته‌ها نشان داد که تعیین حجم نمونه به کمک فرمول کوکران بیشترین فراوانی را داشته و در ۱۶ مقاله (۲۴٪) نویسندگان از این روش اقدام به تعیین تعداد نمونه آماری برای تحقیق خود کرده‌اند؛ نکته جالب توجه آنکه، خلاء یادشده در حجم جامعه و روش نمونه‌گیری متوجه روش تعیین تعداد نمونه نیز بوده و نویسندگان در دوسوم مقالات (۶۷٪) روش تعیین تعداد نمونه آماری را در تحقیق خود گزارش نکرده‌اند.

جدول ۱۰- جامعه و نمونه آماری در مقالات گردشگری در مجلات جغرافیایی

نوع جامعه	ساکنان	گردشگران	خبرگان	ترکیبی	مدارک استان و	اطلاعات جغرافیایی
فراوانی (درصد)	۱۰ (۱۵)	۱۰ (۱۵)	۱۶ (۲۴)	۱۸ (۲۷)	۵ (۷)	۹ (۱۳)
حجم جامعه	معلوم و مشخص		نامعلوم و نامشخص			
فراوانی (درصد)	۱۵ (۲۲)		۵۳ (۷۸)			
روش نمونه‌گیری	تصادفی ساده	تصادفی طبقه بندی شده	هدفمند	در دسترس	مرحله‌ای چند	گزارش نشده
فراوانی (درصد)	۱۲ (۱۸)	۵ (۷)	۶ (۹)	۲ (۳)	۲ (۳)	۴۱ (۶۰)

تعیین حجم نمونه	کوکرن	مورگان	گلوله برفی	درصدی از جامعه	تمام‌شماری	گزارش نشده
فراوانی (درصد)	۱۶ (۲۴)	۲ (۳)	۲ (۳)	۱ (۱/۵)	۱ (۱/۵)	۴۶ (۶۷)

در ادامه یافته‌های حاصل از بررسی لوازم تحلیل در مقالات گردشگری به چاپ رسیده در مجلات جغرافیایی قابل مشاهده است (جدول ۱۱). بیشترین فراوانی در به‌کارگیری ابزار تحلیل ابزار پرسشنامه با فراوانی ۳۰ مقاله (۴۴٪) بوده و پس‌از آن شیوه آمیخته قرار دارد؛ به عبارتی، در ۲۱ مقاله (۳۱٪) نویسندگان متناسب با اهداف و نوع داده‌های موردنیاز از دو یا چند شیوه مختلف جهت گردآوری داده‌ها بهره برده‌اند؛

بررسی وضعیت پایایی و روایی ابزار پژوهش نشان داد، در ۴۴ مقاله (۶۵٪) نویسندگان اشاره‌ای به نوع روایی نکرده و نیز درصد بالایی از مقالات (۵۹٪) گزارشی در خصوص پایایی ابزار پژوهش و نحوه تأیید آن ارائه نداده‌اند. از حیث نرم‌افزارهای مورد استفاده، بیشترین فراوانی مربوط به SPSS با ۲۴ مقاله (۳۵٪) و GIS با ۱۲ مقاله (۱۸٪) است؛ همچنین در ۹ مقاله (۱۳٪) از هیچ نرم‌افزاری استفاده نشده و در ۱۴ مقاله (۲۱٪) نیز علی‌رغم استفاده از نرم‌افزارهای آماری اشاره‌ای به نام نرم‌افزار نشده است. از نظر شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها، نویسندگان بیش از همه از شیوه‌های توصیفی و آمار استنباطی استفاده کرده و پس‌از آن بیشترین فراوانی مربوط به تحلیل سوات و تحلیل فضایی است.

جدول ۱۱- لوازم تحلیل در مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

ابزار تحلیل		پرسشنامه		مصاحبه		اسناد و مدارک		داده جغرافیایی		آمیخته	
فراوانی (درصد)		۳۰ (۴۴)		۴ (۶)		۵ (۷/۵)		۸ (۱۲)		۲۱ (۳۱)	
روایی ابزار		دارد		ندارد							
فراوانی (درصد)		۲۴ (۳۵)		۴۴ (۶۵)							
نوع روایی		صوری		تحلیل عاملی اکتشافی		AVE		گزارش نشده			
فراوانی (درصد)		۱۷ (۲۵)		۳ (۴/۵)		۱ (۱/۵)		۴۷ (۶۹)			
پایایی ابزار		دارد		ندارد							
فراوانی (درصد)		۲۸ (۴۱)		۴۰ (۵۹)							
نوع پایایی		آلفای کرونباخ		گزارش نشده		پایایی مرکب					
فراوانی (درصد)		۲۵ (۳۷)		۴۲ (۶۲)		۱ (۱/۵)					
نرم‌افزار		Smart - PLS	بدون نرم‌افزار	SPSS	Mic-Mac	Expert Choice	Listrel	GIS	Minitab	Matlab	Ray-Man
فراوانی (درصد)		۱ (۱)	۹ (۱۳)	۲۴ (۳۵)	۲ (۲)	۲ (۲)	۱ (۱)	۱۲ (۱۸)	۱ (۱)	۱ (۱)	۱ (۱)
روش تحلیل		توصیفی	توصیفی استنباطی	تصمیم‌گیری روش‌های	توصیفی استنباطی و SEM	تحلیل محتوا	تحلیلی	تجزیه	تحلیل سوات	تحلیل فضایی	سناریونویسی
فراوانی		۱ (۱/۵)	۲۹ (۴۳)	۶ (۹)	۳ (۴/۵)	۳ (۴/۵)	۲ (۴/۵)	۵ (۷/۵)	۱۰ (۱۵)	۱۰ (۱۵)	۱ (۱/۵)

در آخرین بخش از بررسی وضعیت ساختاری، به ارزیابی مقالات گردشگری مجلات جغرافیایی در شاخص گزارش بحث و نتیجه‌گیری و نیز پیشنهادها پژوهش پرداختیم (جدول ۱۲)؛ یافته‌های این بخش نشان می‌دهد که ۴۱ مقاله (۶۱٪) گزارش بحث و یافته‌ها داشته‌اند. از آنجاکه کلیه مراحل انجام یک تحقیق باهدف پاسخگویی به یک سؤال چالش‌برانگیز و حل یک مسئله انجام می‌شود، بدیهی است که مهم‌ترین بخش یک تحقیق را نتایج حاصل از آن و پیشنهادهایی تشکیل می‌دهد که متناسب با خلاءهای مشاهده‌شده ارائه می‌گردد؛ علی‌رغم علم به این موضوع، بررسی نتایج مقالات نشان می‌دهد که در ۳۲ مقاله (۴۷٪) هیچ‌گونه پیشنهادی ارائه نشده بود؛ از تعداد باقی‌مانده نیز تنها ۲۵ مقاله (۳۷٪) متناسب با یافته‌های پژوهش و خلاءهای مشاهده‌شده اقدام به ارائه پیشنهادهایی (کاربردی) کرده و ۱۱ مقاله (۱۶٪) نیز پیشنهادهایی موضوعی، عام و بروشوری ارائه داده بودند.

جدول ۱۲- بحث و پیشنهادها مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

گزارش بحث	دارد		ندارد
فراوانی (درصد)	۶۱ (۹۰)		۷ (۱۰)
پیشنهادها	موضوعی	موضوعی	ندارد
فراوانی (درصد)	۲۵ (۳۷)	۱۱ (۱۶)	۳۲ (۴۷)

۴,۳ وضعیت عملکردی مقالات گردشگری در مجلات جغرافیایی

در بررسی وضعیت عملکردی مقالات حوزه گردشگری در مجلات جغرافیایی، با مرور چندباره موضوع و محتوای مقالات، ۲۳ زیرمجموعه ذیل ۴ محور اصلی تعیین شد (جدول ۱۳)؛ بررسی میزان توجه نویسندگان به هر یک از زیرمجموعه‌ها نشان می‌دهد که گرایش مدیریت و برنامه‌ریزی با ۳۲ مقاله (۴۷٪) بیشترین و گرایش بازاریابی با ۷ مقاله (۱۱٪) کمتر از سایر گرایش‌ها موردتوجه قرار گرفته است؛ هرچند توجه بسیار به مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری و مدیریت مقاصد می‌بایست بخش مهمی از رسالت محققان را شامل شود، بااین‌حال توجه اندک به بحث بازاریابی گردشگری و نیز اقتصاد گردشگری (۷ مقاله) خود یک نقطه‌ضعف محسوب می‌شود. بررسی زیرمجموعه‌ها از حیث بیشترین توجه نشان می‌دهد، برنامه‌ریزی گردشگری و توسعه پایدار گردشگری به ترتیب ۹ مقاله (۱۳٪) و ۸ مقاله (۱۲٪) بیشترین تکرار داشته و پس‌از آن مکان‌یابی و ظرفیت‌سنجی در کنار تحلیل الگوهای فضایی گردشگری هرکدام با ۷ مقاله (۱۰٪) بیش از سایر حوزه‌ها موردتوجه نویسندگان مقالات گردشگری در مجلات جغرافیایی بوده است.

جدول ۱۳- محورها و زیرمجموعه‌های موضوعی مقالات گردشگری در مجلات جغرافیایی

مجموع (درصد)	فراوانی (درصد)	زیرمجموعه	محور
۳۲ (۴۷)	۱ (۱/۵)	بررسی حقوق گردشگر و جامعه میزبان	مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری
	۲ (۳)	شناخت قابلیت‌ها و توان‌های یک مقصد	
	۷ (۱۰)	تحلیل الگوهای فضایی گردشگری	
	۷ (۱۰)	گردشگری مکان‌یابی و ظرفیت‌سنجی در	
	۱ (۱/۵)	ارزیابی عملکرد مبادی ورودی	
	۹ (۱۳)	گردشگری برنامه‌ریزی	
	۲ (۳)	گردشگران رضایت ارزیابی	
	۱ (۱/۵)	ارزیابی امنیت گردشگران	
۸ (۱۲)	۴ (۶)	گردشگری و کارآفرینی	اقتصاد گردشگری
	۳ (۴/۵)	گردشگری اقتصادی اثرات	
	۱ (۱/۵)	نابرابری‌های اقتصادی حاصل از گردشگری	
۸ (۱۲)	۱ (۱/۵)	بررسی سطوح عرضه و تقاضا در گردشگری	بازاریابی گردشگری
	۱ (۱/۵)	تبلیغات و مؤلفه‌های برند	
	۲ (۳)	بررسی راهکارهای جذب گردشگر	
	۳ (۴/۵)	گونه‌شناسی گردشگری و بخش‌بندی بازار	
	۱ (۱/۵)	کیفیت محیط گردشگری	
۲۰ (۲۹)	۲ (۳)	توسعه پایدار مقصد و جامعه محلی	توسعه و پایداری توسعه
	۲ (۳)	مشارکت جوامع محلی	
	۱ (۱/۵)	پایداری محیط‌زیست	
	۸ (۱۲)	توسعه پایدار گردشگری	
	۵ (۷)	توسعه گردشگری	
	۲ (۳)	توسعه اکوتوریسم	

در ادامه روند ارزیابی مقالات گردشگری، ویژگی‌های عملکردی مقالات در ۴ معیار مورد تحلیل قرار گرفت (جدول ۱۴)؛ بررسی وضعیت عملکردی مقاله در معیار «نوع گردشگری» نشان می‌دهد که گردشگری شهری با ۱۴ مقاله (۲۱٪) و پس‌از آن گردشگری روستایی با ۱۳ مقاله (۱۹٪) بیش از سایر انواع گردشگری موردتوجه نویسندگان بوده است؛ ۱۱ مقاله (۱۶٪) از مجموعه ۶۸ مقاله مربوط به هیچ‌کدام از گونه‌های گردشگری نبوده و خود گردشگری به‌صورت یک پدیده واحد موردبررسی قرار گرفته است.

از آنجایی که معرفی محدوده مورد مطالعه قدرت تبیین مسئله را برای مخاطب افزایش داده و نیز به این دلیل که پژوهش‌های جغرافیایی صورت گرفته در یک بعد مکانی به انجام می‌رسد، لزوم پرداختن به بستری که تحقیق در آن به انجام رسیده ملزم شمرده می‌شود؛ در این

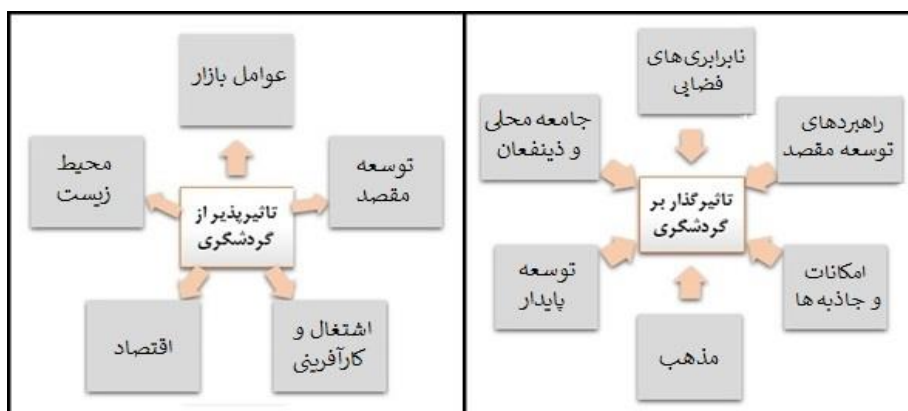
خصوص یافته‌ها نشان می‌دهد که نویسندگان در ۱۷ مقاله (۲۵٪)، به کمک منابع قابل‌اتکا و دست‌اول اقدام به معرفی منطقه مورد مطالعه کرده‌اند؛ همچنین در ۱۸ مقاله (۲۷٪) هیچ گزارشی در این خصوص ارائه نشده و در ۲۱ مقاله (۳۱٪) نیز معرفی منطقه مورد مطالعه در حد اطلاعات عمومی انجام گرفته است. در بررسی وضعیت گردشگری از حیث مستقل یا وابسته بودن آن نتایج نشان داد که در ۴۰ مقاله (۵۹٪)، گردشگری به‌عنوان پدیده‌ای واحد (نه لزوماً اثرگذار یا اثرپذیر) مورد بررسی قرار گرفته است؛ درصد باقی‌مانده حاکی از وجود یک تعادل نسبی در پرداختن به متغیر گردشگری است؛ به این معنی که از ۲۸ مقاله باقی‌مانده، در ۱۶ مقاله (۲۴٪) گردشگری متغیر وابسته و اثرپذیر بوده و در ۱۲ مقاله (۱۸٪)، گردشگری متغیری مستقل و اثرگذار در نظر گرفته شده است.

بررسی نگرش زمانی مقالات نشان داد که در ۴۷ مقاله، نویسندگان به بررسی وضع موجود پرداخته و در ۲۱ مقاله (۳۱٪)، با نگاه به آینده به انجام تحقیق پرداخته‌اند؛ هرچند در انجام پژوهش‌ها توجه به حال و آینده اهمیت غیرقابل‌انکاری دارد، لیکن باید توجه داشت که در بسیاری از موارد، به‌کارگیری تجارب گذشتگان و عبرت‌گیری از آن بیش از هر چیز، راه‌گشای مشکلات بوده است؛ لذا پرداختن به حال و آینده و بی‌توجهی به تحولات گذشته در مقالات گردشگری به چاپ رسیده در مجلات جغرافیایی یک خلاء محسوب می‌شود.

جدول ۱۴- ویژگی‌های عملکردی مقالات گردشگری در مجلات جغرافیایی

انواع گردشگری	روستایی	پوم‌گردی	خانه دوم	شهری	بنیادین	فرهنگی	مذهبی	گردشگری	تاریخی	ژئوتوریسم	تجاری
فراوانی (درصد)	۱۳ (۱۹)	۱۰ (۱۵)	۲ (۳)	۱۴ (۲۱)	۳ (۴/۵)	۴ (۶)	۳ (۵)	۱۱ (۱۶)	۲ (۳)	۲ (۳)	۳ (۵)
معرفی منطقه فراوانی (درصد)	اطلاعات منابع ۱۷ (۲۵)			اطلاعات عمومی ۲۱ (۳۱)			اطلاعات آمیخته ۱۲ (۱۸)			گزارش نشده ۱۸ (۲۷)	
متغیر گردشگری فراوانی (درصد)	وابسته ۱۶ (۲۴)			مستقل ۱۲ (۱۸)			هیچ‌کدام ۴۰ (۵۹)				
نگرش زمانی فراوانی (درصد)	گذشته نگر ۰ (۰)			وضع موجود ۴۷ (۶۹)			آینده نگر ۲۱ (۳۱)				

در بررسی ابعاد ارزیابی شده مقالات مشخص شد (تصویر ۲) که بیشترین فراوانی به ترتیب مربوط به توسعه گردشگری با ۱۸ مقاله (۲۶٪)، رویکردهای برنامه‌ریزی با ۱۰ مقاله (۱۵٪)، اثرات گردشگری با ۸ مقاله (۱۲٪)، ارزیابی و انتخاب مقصد و نیز رفتار جامعه محلی و گردشگر هرکدام با ۷ مقاله (۱۰٪)، جاذبه‌های گردشگری با ۴ مقاله (۶٪)، مکان‌یابی و پتانسیل سنجی با ۳ مقاله (۴/۵٪) و توسعه مقصد با ۲ مقاله (۳٪) بوده است؛ همچنین اقلیم مقصد، برندسازی مقاصد گردشگری، ایمنی امنیت و محیط‌زیست نیز هرکدام ۱ مقاله را به خود اختصاص داده‌اند؛ عمده متغیرهای مؤثر بر گردشگری و تأثیرپذیر از گردشگری در تصویر ۲ قابل‌مشاهده‌اند.

تصویر ۲- متغیرهای تأثیرگذار بر گردشگری و تأثیرپذیر از گردشگری

در آخرین بخش از ارزیابی وضعیت عملکردی، ویژگی‌های جمعیت شناختی گردشگران و جامعه محلی مورد بررسی قرار گرفت (جدول ۱۵ و ۱۶)؛ یافته‌های تحقیق در بررسی ویژگی‌های جمعیت شناختی گردشگران نشان داد بررسی جنسیت و تحصیلات گردشگران بیشترین کاربرد را در مقالات داشته است؛ یافته‌ها در بررسی ویژگی‌های جمعیت شناختی ساکنان، به‌طور مشابه کاربرد بالای جنسیت و سطح تحصیلات را نشان داد.

جدول ۱۵- ویژگی های جمعیت شناختی گردشگران در مقالات گردشگری

ویژگی	گزارش دارد	گزارش ندارد	ویژگی	گزارش دارد	گزارش ندارد
جنس	۱۱ (۱۶)	۵۷ (۸۴)	دفعات سفر	۳ (۴/۵)	۶۵ (۹۵)
سن	۷ (۱۰)	۶۱ (۹۰)	مبدأ سفر	۵ (۷)	۶۳ (۹۳)
تأهل	۲ (۳)	۶۶ (۹۷)	انگیزه سفر	۲ (۳)	۶۶ (۹۷)
تحصیلات	۹ (۱۳)	۵۹ (۸۷)	اولویت سفر	۱ (۱/۵)	۶۷ (۹۸)
شغل	۶ (۹)	۶۲ (۹۱)	وسیله نقلیه	۱ (۱/۵)	۶۷ (۹۸)
درآمد	۳ (۴/۵)	۶۵ (۹۵)	اقامت شبانه	۴ (۶)	۶۴ (۹۴)
سکونت	۲ (۳)	۶۶ (۹۷)	منبع اطلاعات	۱ (۱/۵)	۶۷ (۹۸)

جدول ۱۶. ویژگی های جمعیت شناختی جامعه محلی در مقالات گردشگری

ویژگی	جنس	سن	تأهل	تحصیلات	شغل	درآمد
گزارش دارد (فراوانی درصد))	۱۰ (۱۵)	۷ (۱۰)	۴ (۶)	۱۰ (۱۵)	۷ (۱۰)	۲ (۳)
گزارش ندارد (فراوانی درصد))	۵۸ (۸۵)	۶۱ (۹۰)	۶۴ (۹۴)	۵۸ (۸۵)	۶۱ (۹۰)	۶۶ (۹۷)

۴،۴ وضعیت استنادی مقالات گردشگری در مجلات جغرافیایی

در بررسی وضعیت استنادی مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی، تعداد و زبان استنادها (جدول ۱۷)، نوع منابع استفاده شده (جدول ۱۸) و نوع اسناد دهی (جدول ۱۹) مورد بررسی قرار گرفتند؛ یافته‌ها نشان می‌دهد به‌طور میانگین در هر مقاله ۳۹ منبع مورد استفاده قرار گرفته است؛ در این خصوص یک تعادل نسبی در استفاده از منابع داخلی و خارجی مشاهده شده و تقریباً نیم از منابع داخلی و نیم خارجی بوده‌اند؛ کمترین تعداد استناد ۶ و بیشترین میزان استناد ۸۷ استناد بوده است. در ارزیابی تعداد و زبان استنادات، بررسی جزئی‌تر نشان داد که کمترین منبع داخلی استفاده شده ۳ مورد و بیشترین آن ۵۸ استناد در یک مقاله بوده است؛ همچنین نتایج بررسی‌ها در استنادات خارجی نشان داد که بیشترین منبع خارجی استفاده شده در مقالات ۶۳ مورد بوده و در ۱ مقاله نیز نویسندگان از هیچ منبع خارجی بهره نبرده‌اند.

جدول ۱۷- زبان استنادها در مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

ویژگی	کل استنادها	استنادات داخلی	استنادات خارجی
کمترین استناد	۶ منبع	۳ منبع	۰ منبع
بیشترین استناد	۸۷ منبع	۵۸ منبع	۶۳ منبع
میانگین	۳۹ منبع	۲۰ منبع	۲۰ منبع
مد	۲۷ و ۳۵ منبع	۱۷ منبع	۸ منبع

بررسی نوع منابع استفاده شده در ۵ سطح انجام شد (جدول ۱۷)؛ یافته‌های تحقیق در این بخش نشان می‌دهد مقالات با میانگین ۲۴ بار استفاده در هر پژوهش بیشترین کاربرد را در بین نویسندگان داشته و پس از آن کتاب با میانگین ۱۱ بار استفاده در یک مقاله پرکاربردترین استناد بوده است؛ بررسی جزئی‌تر در این خصوص نشان داد بیشترین مقاله استفاده شده ۶۶ مورد و بیشترین کتاب استفاده شده ۵۱ مورد بوده است. بخشی از منابع نیز مربوط وبسایت‌های اینترنتی و نیز آمارنامه‌ها، طرح‌های جامع و تفصیلی، گزارش‌ها و جزوات بوده که تحت عنوان سایر منابع بررسی شده و درصد بسیار اندکی را به خود اختصاص می‌دهد.

جدول ۱۸- نوع استنادات در مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

ویژگی	کمترین استناد	بیشترین استناد	میانگین	مد
مقاله	۱ مقاله	۶۶ مقاله	۲۴ مقاله	۲۷ مقاله
کتاب	۰ کتاب	۵۱ کتاب	۱۱ کتاب	۷ کتاب
پایان‌نامه	۰ پایان‌نامه	۱۵ پایان‌نامه	۳ پایان‌نامه	۰ پایان‌نامه
وبسایت	۰ سایت	۸ سایت	۱/۵ سایت	۰ سایت
سایر منابع	۰	۸	۱/۵	۰

بررسی منابع از حیث نوع استناددهی (جدول ۱۸) نشان داد که در بین نویسندگان، استناد به تالیفات خود چندان مرسوم نبوده و نیز استناد به مقالات چاپ شده در مجلات مورد نظر نیز چندان مورد توجه نبوده است؛ حداکثر استفاده از منابع خودی و مقالات فصلنامه در انجام پژوهش به ترتیب ۵ و ۴ مورد بوده و در بسیاری از مقالات نیز هیچ‌گونه خوداستنادی و فصلنامه استنادی مشاهده نشد.

جدول ۱۹- بررسی نوع استناد در مقالات گردشگری مجلات جغرافیایی

ویژگی	خود استنادی	فصلنامه استنادی	دگراستنادی
کمترین استناد	۰ منبع در یک مقاله	۰ منبع در یک مقاله	۱۳ منبع در یک مقاله
بیشترین استناد	۵ منبع در یک مقاله	۴ منبع در یک مقاله	۱۱۹ منبع در یک مقاله

در آخرین بخش از بررسی‌های استنادی صورت گرفته در مقالات گردشگری به چاپ رسیده در مجلات جغرافیایی منابع کلاسیک استفاده شده در مقالات مورد ارزیابی قرار گرفت؛ مطالعات ادبیات پژوهش حاکی از آن بود که پیشینه مطالعات گردشگری در ایران به اوایل دهه ۱۳۸۰ بازمی‌گردد (رضوانی و بیات، ۱۳۹۳: ۱۲)؛ فلذا جهت تعیین منابع کلاسیک، سال ۱۳۸۰ مبنای تشخیص منابع کلاسیک داخلی و با اندکی تسامح سال ۱۹۹۵ مبنای تعیین منابع کلاسیک خارجی قرار گرفت (خراسانی و میرتقیان، ۱۳۹۷: ۳۴۶). بررسی یافته‌ها نشان داد که در مجموع ۶۸ مقاله، نویسندگان از ۲۰۴ منبع کلاسیک بهره برده‌اند. بررسی جزئی‌تر در این خصوص نشان داد که نویسندگان به‌طور میانگین در هر مقاله از ۴ منبع کلاسیک استفاده کرده‌اند؛ باین‌حال تعداد منابع کلاسیک داخلی بسیار اندک بوده و به کمتر از ۱ منبع (۰/۷٪) در هر مقاله می‌رسد. در منابع داخلی و خارجی، بیشترین منبع کلاسیک مورد استفاده به ترتیب ۶ و ۲۶ مورد بوده و در برخی مقالات نیز هیچ منبع کلاسیکی مورد استفاده قرار نگرفته بود؛ قدیمی‌ترین منبع کلاسیک داخلی استفاده شده مربوط به یک طرح گردشگری در سال ۱۳۴۶ با عنوان «طرح جامع گردشگری کلاردشت» بوده و در منابع کلاسیک خارجی، قدیمی‌ترین منبع استفاده شده مربوط به یک کتاب فرانسوی زبان در سال ۱۹۶۳ تحت عنوان «مسافرت و گردشگری در سواحل فرانسه^۱» بوده است.

جدول ۲۰- منابع کلاسیک در مقالات گردشگری چاپ شده در مجلات جغرافیایی

ویژگی	منابع کلاسیک	میانگین	بیشترین استناد	کمترین استناد
منابع کلاسیک داخلی	۴۶	۰/۷	۶	۰
منابع کلاسیک خارجی	۱۵۸	۲/۳	۲۶	۰

۵ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

یکی از بسترهایی که به کمک آن علم تولید و در دسترس مردم و خصوصاً قشر فرهیخته یک جامعه قرار می‌گیرد مقالات علمی است؛ از آنجایی محتوای یک مقاله علمی به‌صورت مستقیم مورد استفاده صنایع قرار گرفته و مبنای هریک می‌تواند زمینه‌ساز تحقیقات آتی باشد فلذا بررسی کم و کیف مقالات امری ملزم به حساب می‌آید؛

نظر به تأثیر غیرقابل‌انکاری که آسیب‌شناسی مقالات حوزه گردشگری بر صلابت این تحقیقات دارد در این پژوهش به‌صورت ژرف، خلاءها و کمبودهایی در حوزه مقالات گردشگری به چاپ رسیده در مجلات جغرافیایی شناسایی شد. پژوهش کنونی در حالی انجام می‌شود که علی‌رغم علم به اهمیت مطالعات گردشگری در کشور، تاکنون پژوهش‌چندانی باهدف آسیب‌شناسی مطالعات گردشگری انجام نشده است؛ از طرفی شاخص‌های به‌کاررفته در مقالات پیشین، بسیار اندک و تحلیل محتوا به‌صورت ریشه‌ای انجام نگرفته و تحلیل محتوا مبتنی بر شاخص‌هایی محدود بوده است؛ به جرات می‌توان ادعا کرد پژوهش میرتقیان رودسری و خراسانی (۱۳۹۷) از حیث تنوع شاخص‌های بکار رفته در فرایند تحلیل محتوا تا پیش‌ازین تحقیق جامع‌ترین پژوهش انجام شده در حوزه تحلیل محتوای مقالات و نشریات بوده است؛

تحقیق کنونی مازاد بر شاخص‌های بکار رفته در پژوهش میرتقیان رودسری و خراسانی (۱۳۹۷) به بررسی گرایش تحصیلی نویسندگان، نویسنده مسئول مقالات از حیث مرتبه علمی و جنسیت، نویسندگان پرتالیف، وضعیت استنادی مقالات به تفکیک مقاله، پایان‌نامه، کتاب و غیره، تعداد خوداستنادی، فصلنامه استنادی و دگر استنادی مقالات پرداخته است. از طرفی تحقیقات پیشین انجام شده در زمینه تحلیل محتوای مجلات، عمدتاً مقالات یک فصلنامه را ملاک تحلیل خود قرار داده‌اند؛ حال آنکه تحقیق پیش رو جهت افزایش دقت و بهبود قدرت تعمیم دهی، مقالات گردشگری چندین مجله معتبر جغرافیایی را جامعه آماری خود قرار داده است. در ادامه متناسب با یافته‌ای پژوهش پیشنهادهایی موضوعی جهت فائق آمدن بر چالش‌ها و خلاءهای موجود ارائه می‌گردد:

یافته‌ها در بررسی مدت‌زمان ارسال تا پذیرش مقالات نشان داد که میانگین پذیرش مقالات حدود ۹ ماه بوده است؛ همچنین بررسی روند چاپ مقالات به تفکیک سال نشان می‌دهد که چاپ مقالات هرچند به‌صورت سینوسی بوده ولی یک‌روند صعودی در چاپ مقالات مشاهده می‌شود؛ با توجه به روند افزایشی تعداد مقالات گردشگری ارسال به مجلات جغرافیایی، پیشنهاد می‌شود موازی با ۴ شماره انتشار در سال، یک ویژه‌نامه با محوریت گردشگری منتشر شود؛ این امر هم از میانگین مدت ارسال تا پذیرش مقالات گردشگری کاسته و هم به‌نوعی مشوق پژوهشگران برای ارسال مقالات گردشگری خواهد بود.

بررسی مشخصات نویسندگان نشان داد که تنها ۲ مقاله با حضور صرف زنان انجام شده و در مجموع در مقالاتی که حاصل همکاری پژوهشگران مرد و زن بوده تنها در ۱۲ مقاله (۱۸٪) پژوهشگران زن نویسنده مسئول بوده‌اند؛ در خصوص مشارکت اندک زنان در مقالات گردشگری، پیشنهاد می‌شود که داوری و پذیرش مقالات نگارش زنان به‌صورت مستقل در دستور کار مجلات جغرافیایی قرار بگیرد.

¹. Burnet, L. (1963), villegiature et tourism sur les cotes de France

یافته‌ها حاکی از آن بود که به‌جز یک مورد، کلیه مقالات گردشگری ارسالی به مجلات جغرافیایی حاصل کار تیمی بوده و دست‌کم ۲ نویسنده در تدوین هر مقاله همکاری داشته‌اند؛ در این خصوص پیشنهاد می‌شود سهم و میزان همکاری هر نویسنده در انجام تحقیق به تفکیک مشخص شود.

به‌کارگیری داور بین‌المللی در داوری مقالات و نیز پذیرش مقالاتی چند از دانشگاه‌های خارجی، نشان می‌دهد مجلات جغرافیایی دخیل در این پژوهش، در تولید محتوای علمی، نگرشی بین‌المللی دارند؛ در این خصوص پیشنهاد می‌شود اطلاعات علمی، نقش نویسنده در مقاله، علایق نویسندگان و غیره در مقاله ذکر شود.

نظر به اینکه در بیش از نیمی از مقالات، نویسندگان در چکیده مقاله گزارشی از نتایج و پیشنهادهای ارائه نداده و صرفاً به ارائه یافته‌های تحقیق بسنده کرده بودند، پیشنهاد می‌شود که مجلات جغرافیایی در این خصوص حساسیت بیشتری نشان داده و از محققان بخواهد که چکیده فارسی مقالات به‌صورت ساختاریافته ارائه گردد.

در عمده مقالات (۴۴٪) چارچوب نظری مشاهده نشده و در یک‌چهارم مقالات (۲۵٪) نیز نویسندگان از ادبیات پژوهش گزارشی ارائه نداده بودند؛ نظر به قوام تئوریک که مبانی نظری، چارچوب نظری و بررسی ادبیات موضوع به مقاله می‌بخشد، پیشنهاد می‌شود که چارچوب نظری و بررسی پیشینه مطالعاتی موضوع، مورد تأکید داوران مجلات باشد.

مقالات گردشگری با ماهیت کیفی، سهم اندکی از مقالات گردشگری مجلات جغرافیایی را به خود اختصاص می‌دهد؛ نظر به اینکه در مقالات کیفی برخلاف پژوهش‌های کمی صرف، مسئله تحقیق به‌صورت ریشه‌ای تحلیل می‌شود، پیشنهاد می‌گردد جهت افزایش انگیزه محققان، پذیرش و بررسی مقالات کیفی گردشگری در اولویت فصلنامه قرار بگیرد.

بررسی روش‌شناسی مقالات نشان داد که در بیش از سه‌چهارم مقالات (۷۸٪) حجم جامعه آماری نامعلوم بوده؛ در بیش از نیمی از مقالات (۶۰٪) به روش نمونه‌گیری اشاره‌ای نشده و دوسوم مقالات نیز روش تعیین حجم نمونه را مشخص نکرده بودند؛ همچنین درصد قابل‌توجهی از مقالات یا از ابزار فاقد پایایی و روایی بهره برده و یا در صورت ارزیابی پایایی و روایی ابزار سنجش، گزارشی از آن ارائه نکرده بودند؛ متناسب با خلاءهای مشاهده‌شده پیشنهاد می‌شود که نویسندگان دقت بیشتری روی روش تحقیق مقاله داشته و داوران مجلات جغرافیایی نیز در فرایند داوری حساسیت بیشتری در این مورد نشان دهند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که در بیش از نیمی از مقالات (۶۳٪)، نویسندگان یا پیشنهادی ارائه نداده یا پیشنهادها مطرح‌شده عام، کلیشه‌ای و موضوعی بوده است؛ نظر به اینکه اصالت و اعتبار یک پژوهش را نتایج و پیشنهادهای مستخرج از آن شکل می‌دهد، پیشنهاد می‌شود که تأکید بر ارائه نتایج و پیشنهادهای موضوعی^۱ در دستور کار مجله قرار گرفته و لزوم این امر برای داوران فصلنامه تبیین گردد.

بررسی محورها و زیرمحورهای موضوعی مقالات نشان داد که علی‌رغم تنوع محورهای موضوعی، سهم اندکی از محورها به بررسی ابعاد اقتصاد گردشگری پرداخته‌اند؛ در این خصوص پیشنهاد می‌شود که ضمن حفظ تنوع، محققان ضوابط و ابعاد اقتصادی گردشگری را بیشتر مورد تأکید قرار دهند.

بررسی گونه گردشگری در مقالات نشان داد که بیشترین مقاله مربوط به گردشگری روستایی، شهری و بوم‌گردی بوده است؛ در این خصوص پیشنهاد می‌شود که بررسی سایر انواع گردشگری چون گردشگری مذهبی، گردشگری بیابانی، گردشگری جامعه محور، ژئوتوریسم و غیره نیز در دستور کار نویسندگان قرار بگیرد تا مجلات جغرافیایی بتواند ترویج محتوای گردشگری را در طیف گسترده‌تری دنبال کند.

به‌طور مشخص پژوهش‌های جغرافیایی در یک بعد مکانی رخ می‌دهد؛ نظر به اینکه شناخت بستر تحقیق افزایش درک و بهبود قدرت تبیین مخاطب از ساختار مطالعه را در پی دارد، لزوم معرفی منطقه مورد مطالعه مشخص می‌گردد؛ در بیش از نصف مقالات مورد بررسی (۵۸٪)، معرفی منطقه مورد مطالعه یا گزارشی نداشته یا معرفی آن صرفاً محدود به اطلاعات عمومی بوده است؛ فلذا بر لزوم افزایش توجه و حساسیت نویسندگان و داوران در این خصوص تأکید می‌شود.

بررسی نگرش راهبردی مقالات نشان داد که در دوسوم مطالعات حوزه گردشگری مجلات جغرافیایی، نویسندگان راهبرد قیاسی را مدنظر قرار داده و صرفاً به دنبال نظریه‌آزمایی بوده‌اند؛ از آنجایی که نظریه‌آزمایی صرف (بدون توجه به امکانات و محدودیت‌ها) کمک چندانی به توسعه علم نمی‌کند، پیشنهاد می‌شود محققان حوزه گردشگری تا حد امکان راهبرد استقرایی را بیش از گذشته در دستور کار خود قرار دهند.

بررسی مقالات از حیث ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بکار گرفته‌شده نشان داد که در مجموع نویسندگان، خصوصیات جمعیت‌شناختی را خیلی کم مورد بررسی قرار داده‌اند؛ این موضوع از آنجایی نشأت می‌گیرد که محققان از لزوم بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آگاهی نداشته و پرداختن به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی را محدود به ارائه آمار توصیفی آن می‌دانند؛ حال آنکه ارائه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

۱. پیشنهادها کاربردی و متناسب با یافته‌های پژوهش، نه صرفاً پیشنهادها عام، کلیشه‌ای و بدیهی

می‌تواند به عمیق شدن تحلیل کمک کرده و بعضاً در موضوعاتی چون بخش‌بندی بازار، برنامه‌ریزی مقصد، ارائه خدمات گردشگری متناسب با علایق گردشگری و غیره یاری‌رسان برنامه‌ریزان این عرصه باشد؛ از طرفی باید توجه داشت که در بسیاری از تحقیقات، ارائه آمار توصیفی ویژگی‌های جمعیت شناختی به‌تنهایی، کمکی به حل مسئله پژوهش نمی‌کند؛ در این خصوص پیشنهاد می‌شود که نویسندگان بررسی ویژگی‌های جمعیت شناختی را بیشتر و نیز به‌صورت هدفمند (به‌طور مثال بررسی همبستگی میان ویژگی‌های جمعیت شناختی جنسیت، سن، تحصیلات و... با متغیرهای اصلی پژوهش) دنبال کنند.

بررسی نگرش زمانی مقالات نشان داد که در هیچ مقاله‌ای، گذشته‌نگری در دستور کار نویسندگان نبوده است؛ این امر می‌تواند به دلیل تأکید بیش‌ازحد نویسندگان به انجام مطالعات کاربردی و مقطعی، عدم آگاهی محققان از اهمیت پرداختن به فعل‌وانفعالات رخ‌داده درگذشته، ناملموس بودن تجارب تاریخی، سهولت انجام تحقیقات مبتنی بر وضع موجود و جذابیت مطالعات آینده‌نگرانه باشد؛ هرچند در انجام پژوهش‌ها توجه به حال و آینده اهمیت غیرقابل‌انکاری دارد، لیکن باید توجه داشت که در بسیاری از موارد، به‌کارگیری تجارب گذشتگان و عبرت‌گیری از آن بیش از هر چیز، راه‌گشای مشکلات بوده است؛ فلذا پیشنهاد می‌شود نویسندگان ضمن پرداختن به وضع موجود و نگاه به آینده از تجارب گذشتگان نیز غافل نباشند.

بررسی وضعیت استنادی مقالات نشان داد که هرچند منابع کلاسیک بکار گرفته‌شده در مقالات قابل‌قبول است، لیکن بررسی جزئی‌تر حاکی از آن بود که استفاده از منابع کلاسیک عمدتاً محدود به منابع خارجی بوده و به‌کارگیری منابع کلاسیک داخلی به کمتر از ۱ منبع در هر مقاله (۰/۷٪) می‌رسد؛ در این خصوص پیشنهاد می‌شود نویسندگان به‌جا و برحسب ضرورت از منابع کلاسیک داخلی بیشتر استفاده کنند.

۵,۱ محدودیت‌ها تحقیق

- نظر به تعدد مقالات دخیل در پژوهش، تکمیل چک‌لیست‌ها و اتمام تحلیل محتوای مقالات به لحاظ زمانی نویسندگان را با محدودیت بسیاری مواجه ساخت؛
- نظر به اینکه نقد ادبی و محتوایی مقالات و نواقص متعدد بررسی‌شده بخشی از واقعیت علمی کشور به‌حساب می‌رود، انتظار می‌رفت نشریات تخصصی گردشگری به‌عنوان متولی اصلی تولید محتوای علمی در حوزه گردشگری، در پذیرش و یا دست‌کم قرار دادن پژوهش کنونی و مقالاتی با این مضمون انعطاف بیشتری به خرج می‌دادند؛
- اگرچه نگرش مقالات تحلیل محتوا در سال‌های اخیر شتاب قابل‌قبولی داشته اما هنوز هم این دست از مقالات تا رسیدن به‌جایگاه واقعی خود فاصله دارند؛ لذا ضعف مطالعات نظری خود یکی از محدودیت‌های این پژوهش در زمان نگارش بوده است.

۵,۲ پیشنهاد برای تحقیقات آتی

- تحلیل محتوای یک بعد خاص از ابعاد شناختاری، ساختاری، عملکردی و استنادی در تعداد قابل‌توجهی از مقالات گردشگری؛
- نظر به تعدد مقالات گردشگری به چاپ رسیده و نیز تخصصی شدن هر یک از زیر بخش‌های گردشگری محققان می‌توانند در تحقیقات آتی به تحلیل محتوای مقالات گردشگری در یک حوزه نو چون برندسازی، آینده‌پژوهی، گردشگری روستایی و غیره پردازند؛
- تحلیل محتوای سیاست‌های توسعه گردشگری در اسناد بالادستی چون سند چشم‌انداز و برنامه‌های توسعه پنج‌ساله کشور؛
- ارزیابی توزیع جنسیتی پژوهشگران حوزه گردشگری مبتنی بر روند زمانی، گرایش‌های موضوعی، کاربرد روش پژوهش و شیوه تحلیل و غیره؛
- تحلیل انتقادی جایگاه پیشنهادهای مبتنی بر یافته، تحقیقات آتی و تحقیقات اکتشافی در مقاله‌های حوزه گردشگری؛

References

- Abdolhamid, M, Ismaili, M R, Baqerzad, S M R, (2020), Presenting strategies to improve the quality of scientific productions in the field of public administration in Iran based on the content analysis of Public Management Perspectives, *Public Management Perspectives*, 11(2), Pp. 126-97. (In Farsi)
- Aghaeipour, Y, Ramesht, M H, (2020), Analysis of Geotourism Literature in Iran Based on Quantitative Content Analysis of Geotourism Articles and Books, *Quantitative Geomorphology Research*, 9(1), pp. 51-42. (In Farsi)
- Aharony, N. (2012). Library and Information Science research areas: A content analysis of articles from the top 10 journals 2007–2008. *Journal of librarianship and information science*, 44(1), 27-35.
- Ahmadzadeh, S, Bakhshi, H, (2020), Content Analysis of Iranian Quranic Scientific: Research Methods, *Quranic Research*, 25(3), pp. 138-113. (In Farsi)
- Ahn, J. & Back, K. J. (2018). Integrated resort: A review of research and directions for future study. *Hospitality Management*, 69, 94-101.
- Allen, B. & Reser, D. (1990). Content analysis in library and information science research. *Library and information science research*, 12(3), 251-62.
- Baloglu, S. & Assante, L. M. (1999). A content analysis of subject areas and research methods used in five hospitality management journals. *Journal of hospitality & tourism research*, 23(1), 53-70.
- Bayat N, Badri S, Rezvani M, Faraji Sabkbar H, (2013), Rural Tourism Studies in Iran: A Documentary Analysis of Published Persian Articles, *Journal of Tourism Planning and Development*, 2 (6), pp. 109-128. (In Farsi)
- Brejla, P. & Gilbert, D. (2014). An explorator use of web content analysis to understand cruise tourism services. *tourism research*, 16(2), 157-168.
- Camprubí, R. & Coromina, L. (2016). Content analysis in tourism research. *Tourism Management Perspectives*, 18, 134-10.
- Cheng, M. Edwards, D. Darcy, S. & Redfern, K. (2018). A tri-method approach to a review of adventure tourism literature: Bibliometric analysis, content analysis, and a quantitative systematic literature review. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 42(6), 997-1020.
- Darabi, Sh, (2021), Analysis of religious content in Persian books of high school, *Pooyesh Journal of Humanities Education*, 6(2), 16-1. (In Farsi)
- Dehdashti-Shahrokh-Z, (2019), An Analysis of 7 Years of Research in Quarterly of Tourism Planning and Development Using Text-Mining Technique, *Tourism Planning and Development*, 8(3), pp. 35-49. (In Farsi)
- Duriau, V. J. Reger, R. K. & Pfarrer, M. D. (2007). A content analysis of the content analysis literature in organization studies: Research themes, data sources, and methodological refinements. *Organizational research methods*, 10(1), pp. 5-34.
- Farahani, A, Gholizadeh, S, Farahani, M, Honari, H, (2021), Sports Press Content Analysis with Public Sports Approach, *Journal of Sports Management*, 13(1), pp. 14-1. (In Farsi)
- Gabor, M. (2015). content analysis of rural tourism research. Munich Personal Archive.
- Ghaedi, Mohammad Reza, Golshani, Alireza, (2016), Content Analysis Method from Quantitative to Qualitative, *Psychological Methods and Models*, 7(23), pp. 82-57. (In Farsi)

- Ghazi Mir Saeed, S. Kalbadinejad, K. Momtazan, M. Mohammadi, M. (2015), Content analysis and citation of articles in Quarterly of Payavard Salamat, Journal of Modern Medical Information, 1(2), pp. 32- 42. (In Farsi)
- Gholami, T. (2015), Content Analysis of Articles in the Quarterly Journal of Ethics in Science and Technology 2006-2015, Ethics in Science and Technology, 11(1), 29-38. (In Farsi)
- Gläser-Zikuda, M. Hagenauer, G. & Stephan, M. (2020). The Potential of Qualitative Content Analysis for Empirical Educational Research. Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research, 21(1).
- Gramirad, F. Mohammadi, M. Sarlak, N, (2014), Content Analysis of Articles in Accounting and Financial Research Journals, Published from 2008 till 2013, Quarterly of Management Accounting, 7(23), pp. 105-122. (In Farsi)
- Griffin, T. (2013). Research note: A content analysis of articles on visiting friends and relatives tourism, 1990–2010. Journal of Hospitality Marketing & Management, 22(7), 781-802.
- Guffey, D M. Harp N L. (2017). The Journal Of Management Accounting Research: A Content and citation Analysis of the first 25 years. Journal Of Management Accounting Research. 3(29). Pp. 93-110.
- Hamdipour A. omy M. Zavaraghi R. (2019), Citation and Content Analysis of the Journal of New Psychological Research from the beginning of publication until 2015, Quarterly Journal of New Psychological Research, 13(53), pp. 107-129. (In Farsi)
- Hsieh, H. F. & Shannon, S. E. (2005). 3 approaches to qualitative content analysis. Qualitative health research, 15(9), 1277-1288.
- John Dumay, Charl de Villiers, James Guthrie, Pei-Chi Hsiao, (2018) "Thirty years of Accounting, Auditing and Accountability Journal: A critical study of the journal's most cited articles", Accounting, Auditing & Accountability Journal, Vol. 31 Issue: 5, pp.1510-1541
- Khaksari A, Masoumifar, A, Asayesh, M, (2020), Analysis of Spatial Justice Research in Urban Services in Iran, Quarterly Journal of Human Geography Research, 53(3), pp. 810-793. (In Farsi)
- Khorasani, M A, Matiei, S H, Mohammadi, M, (2019), A comparative approach to evaluating and analyzing the content of scientific articles on rural poverty, Space Economics and Rural Development, 9(3),pp. 140-113. (In Farsi)
- Kim, C. S. Bai, B. H. Kim, P. B. & Chon, K. (2018). Review of reviews: A systematic analysis of review papers in the hospitality and tourism literature. International Journal of Hospitality Management, 70, 49-58.
- Lu, J. & Nepal, S. K. (2009). Sustainable Tourism Research: An analysis of papers published in the Journal of Sustainable Tourism. Journal of sustainable Tourism, 17(1), 5-16.
- Macnamara, Jim. (2018). Content Analysis. University of Technology Sydney. Downloaded from www.researchgate.net.
- Mehmetoglu, M. (2004). Quantitative or qualitative? A content analysis of Nordic research in tourism and hospitality. Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, 4(3), 176-190.
- Mihailescu, Mimi. (2019). Content analysis. a digital method. www.researchgate.net/publication/333756046_Content_analysis
- Mirtaghianroudsari, SM, Khorasani, MA, (2018), Pathology of Tourism Studies in the Journal of Rural Research: Application of Content Analysis, Rural Research, 10(2), pp. 328-359.
- Mohammadifar, Gh. (2008), A Look at the Applications of Content Analysis Method, Research Message, 8(88), pp. 26-31. (In Farsi)

- Mousavi, S Z, Habibi, R, (2020), Critique of the book Philosophy of Ethics based on educational topics; By content analysis method, epistemological studies in Islamic University, 24(4), pp. 840-821. (In Farsi)
- Nazione, S. Pace, K. Russell, J. & Silk, K. (2013). A 10-year content analysis of original research articles published in Health Communication and Journal of Health Communication (2000–2009). *Journal of health communication*, 18(2), 223-240.
- Nobakht, Y, (2021), Content analysis of scientific articles in the field of taxation in Iran, *Caspian Journal of Scientometrics*, 8(1), 69-58. (In Farsi)
- Rezvani M, Bayatn, (2014), Analysis of Rural Tourism Status in Macro Development Plans, with Emphasis on National Development Plans, *Journal of Tourism Planning and Development*, 3(9), pp. 11-30. (In Farsi)
- Riffe, D. & Freitag, A. (1997). A content analysis of content analyses: Twenty-five years of *Journalism Quarterly*. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 74(3), 515-524.
- Shaban, D. (2012), Reflection of Tourism Content in the Local press of Khorramabad city, content analysis of five published publications of Khorramabad city, under the guidance of Dr. Abbas Asadi, MA thesis, Allameh Tabatabaei University. (In Farsi)
- Torabi, M, Fathi, M R, (2021), Content Analysis of Research Journal of Management of Government Organizations, *Management of Government Organizations*, 9(4), pp. 66-55. (In Farsi)
- Torelli R, Balluchi F, Furlotti K. (2019) The materiality assessment and stakeholder engagement: A content analysis of sustainability reports. *Corp Soc Resp Env Ma*.pp.1–15
- Tsang, N. K. & Hsu, C. H. (2011). Thirty years of research on tourism and hospitality management in China: A review and analysis of journal publications. *Journal of Hospitality Management*, 30(4), 886-896.
- Tuomaala, O. Järvelin, K. & Vakkari, P. (2014). Evolution of library and information science, 1965–2005: Content Analysis of journal articles. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 65(7), 1446-1462.